

Privatskolernes løft af elevernes faglige niveau

Danmarks
Privatskoleforening

Februar 2016

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	INDLEDNING	3
1.1	Om Danmarks Privatskoleforening	4
1.2	Begrebsafklaring	5
1.3	Læsevejledning	6
2.	OPSUMMERING	8
2.1	Privatskolernes løft af elevernes faglige niveau	8
2.2	Social baggrund og mønsterbrydere	8
2.3	Privat- og folkeskolernes elevgrundlag sammenlignet	8
3.	PRIVATSKOLERNES LØFT AF ELEVERNES FAGLIGE NIVEAU	9
3.1	Karakterer ved folkeskolens afgangsprøve	9
3.2	Overgangen til ungdomsuddannelse	13
3.3	Præstationer opdelt på geografi	15
4.	BETYDNINGEN AF ELEVERNES BAGGRUND OG MØNSTERBRYDERE	19
4.1	Karakterer og social profil på elevniveau	19
4.2	Karakterer og social profil på skoleniveau	24
4.3	Mønsterbrydere	26
4.4	Karakteristika ved positive mønsterbrydere med en svag social baggrund i privat- og folkeskoler	29
5.	SAMMENLIGNING AF PRIVAT- OG FOLKESKOLERNES ELEVGRUNDLAG	32
5.1	Elevernes sociale profil i privat- og folkeskoler	32
6.	DATAGRUNDLAG OG METODE	36
6.1	Metode	36
6.2	Variable i regressionsmodellerne	39

1. INDLEDNING

Talrige undersøgelser dokumenterer, at privatskoleelever i gennemsnit opnår højere karakterer end folkeskoleelever. Eksempelvis viser data fra Undervisningsministeriet, at elever fra frie grundskoler i 2013/2014 opnåede et karaktergennemsnit i de bundne prøvefag på 7,5, mens det tilsvarende gennemsnit for folkeskoleelever var 6,7.¹ En analyse foretaget af Ugebrevet A4 i 2012 viser, at "Kløften mellem folkeskoler og privatskoler vokser", herunder at privatskolernes karaktergennemsnit ligger over folkeskolernes i 68 af landets kommuner.²

Samtidig viser andre analyser, at elevernes sociale baggrund har stor betydning for deres karakterer.³ Det interessante spørgsmål er dermed, hvordan privatskolerne løfter eleverne fagligt sammenlignet med folkeskolerne, når der korrigeres for skolernes forskellige elevsammensætning.

Danmarks Privatskoleforening ønsker, at de private skoler afspejler befolkningens mangfoldighed, og at alle forældre har en realistisk mulighed for at vælge en alternativ skoleform i forhold til folkeskolen, som er den anden betydningsfulde del af grundskoleområdet. Det er derfor vigtigt for foreningen at dokumentere, at privatskolerne løfter elevernes faglige niveau, uanset deres sociale baggrund. Formålet med denne rapport er derfor gennem deskriptive og statistiske analyser at undersøge:

I hvilket omfang løfter privatskolerne det faglige niveau for elever med forskellige sociale baggrunde sammenlignet med folkeskolerne, når der korrigeres for skolernes forskellige elevsammensætning?

For at belyse dette spørgsmål, besvarer rapporten blandt andet følgende delspørgsmål:

- Er der forskel på, hvordan privatskolerne løfter det faglige niveau for elever med forskellig social baggrund?
- Hvilke karakteristika ved henholdsvis skolen, eleven og dennes forældre har betydning for elevens faglige præstationer, og for om eleven gennemfører en

¹ Undervisningsministeriet (2014), "Udviklingen i karakterer i grundskolen, 9. klasse, 2013/2014": http://uvm.dk/~media/UVM/Filer/Stat/PDF14/141205_Karaktergennemsnit_grundskolen.pdf.

² Pedersen, Andersen (2012), "Kløften mellem folkeskoler og privatskoler vokser" i Ugebrevet A4 den 7. maj 2012: http://www.ugebreveta4.dk/kloeften-mellem-folkeskoler-og-privatskoler-vokser_14325.aspx.

³ Se eksempelvis Juul, Jonas Schytz og Samira Nawa (2012), "Skole og karakterer for børn opdelt på sociale klasser", Arbejderbevægelsens Erhvervsråd den 29. oktober 2012.

ungdomsuddannelse?

- Hvad kendetegner de elever, der præsterer bedre, end man ville forvente på baggrund af deres sociale baggrund (de såkaldte positive mønsterbrydere)?
- Hvordan er privatskolernes elevgrundlag sammenlignet med folkeskolernes, og hvor stor er variationen i privatskolernes elevgrundlag?

Analyserne er afgrænset til elever på almenområdet i grundskolen fra to årgange, nemlig de elever, der gik ud af 9. klasse i henholdsvis 2009 og 2014. Den førstnævnte årgang giver især viden om elevernes overgang til ungdomsuddannelse, mens den sidstnævnte årgang er de nyeste tilgængelige data om folkeskolens prøver via Danmarks Statistik. Privatskoler defineres ud fra Privatskoleforeningens liste med institutionsnumre for foreningens skoler, og betegnelsen "Privatskoler" anvendes i denne rapport således udelukkende om skoler, der er medlem af Danmarks Privatskoleforening. De anvendte datakilder og metoder er uddybet i kapitel 6.

1.1 OM DANMARKS PRIVATSKOLEFORENING

Danmarks Privatskoleforening blev stiftet i 1891 under navnet Danmarks Realskoleforening.

Privatskolerne har rødder dels i realskolen, der er et barn af 1700-tallets oplysningstid og navngivet efter "real-fag" som matematik, naturlære, naturhistorie og sprog, dels i den grundlovfæstede ret til at blive undervist andetsteds end i den offentlige skole, når blot undervisningen står mål hermed. Forældrenes ret til at vælge et holdnings- og værdibaseret undervisningstilbud til deres barn er sikret i Grundlovens § 76.

Privatskolernes værdimæssige fællesskab er bundet op på faglighedsbegrebet. Privatskolernes forældresammensætning - også i et historisk perspektiv - skal ses i nøje sammenhæng med "middelklasseforhold". Således er initiativtagerne til privatskolerne i historisk kontekst kendetegnet ved at være borgerskabet, driftige handelsfolk og håndværksmestre m.fl., og privatskolerne blev oprettet i større byer og købsteder. Dengang som i dag er forældregrupperne på privatskolerne præget af personer, der vil en stærk faglig skole.

Foreningen arbejder for at udvikle og styrke den frie skolesektor og den enkelte frie skole til gavn for såvel samfundet og sektoren som for den enkelte skole. Missionen er funderet i en anerkendelse af folkeskolen som den anden betydningsfulde del af grundskoleområdet.

Danmarks Privatskoleforenings væsentligste ansvarsområde overhovedet er at arbejde for den bredest mulige anerkendelse af skolernes arbejde med børnenes uddannelse – og dannelse.

1.2 BEGREBSAFKLARING

I de følgende kapitler benyttes forskellige begreber. Disse begreber defineres nedenfor. Definitionerne er væsentlige for forståelsen af rapportens resultater.

Tabel 1. Begrebsafklaring

Begreb	Forklaring
Privatskole	Privatskoler defineres i denne rapport ud fra Privatskoleforeningens liste med institutionsnumre for foreningens skoler. Betegnelsen "Privatskoler" anvendes derfor udelukkende om skoler, der er medlem af Danmarks Privatskoleforening. I 2014 drejer dette sig om 138 skoler med i alt 52.269 elever, heraf 6.405 elever i 9. klasse. Disse skoler er fordelt på 63 af landets kommuner. Skolerne er generelt fordelt ud over landet, men der er dog en tendens til, at privatskolerne især ligger i de store byer og købstæderne, og i noget mindre omfang i Vestjylland og 'yderkommunerne'. I 2009 var der 128 skoler med i alt 5.843 elever fordelt på 62 kommuner. Det er altså en væsentlig præmis for undersøgelsen, at der i 35-36 kommuner ikke findes privatskoler, men ofte et tilbud fra en anden fri grundskoleform. Disse øvrige tilbud er ikke medtaget i undersøgelsen.
Mønsterbryder	Begrebet mønsterbryder betegner her elever, som enten præsterer <i>meget bedre</i> eller <i>meget dårligere</i>, end man ville forvente på baggrund af deres socioøkonomiske baggrund. Elever kan således være mønsterbrydere i både positiv og negativ forstand og forekommer på alle niveauer af socioøkonomisk status. Positive mønsterbrydere er de 25 pct. af eleverne, der præsterer bedst i forhold til, hvad man ville forvente ud fra de statistiske modeller. Negative mønsterbrydere er de 25 pct. af eleverne, der klarer sig dårligst i forhold til, hvad det forventes ud fra de statistiske modeller. Rapporten ser også på en gruppe af mønsterbrydere, som har en relativt svag socioøkonomisk baggrund, men som klarer sig relativt godt. Denne gruppe er defineret som elever, der tilhører de 25 pct. mest udsatte af eleverne i forhold til sociale profiler (elever i den 0.-25. percentil), men som samtidig scorer blandt de bedste 25 pct. på sin årgang i forhold til gennemsnitlige eksamenskarakter.

Social profilscore	Elevernes sociale profil er beregnet ud fra syv indikatorer, der alle vedrører forældrenes baggrund og socioøkonomiske status⁴. Udvælgelsen af indikatorerne samt vægtningen af indikatorerne i forhold til hinanden trækker på en tidligere analyse foretaget af Epinion. Her er det undersøgt, hvilke sociale baggrundsfaktorer, der har betydning for elevers præstationer i grundskolen (afgangskarakterer), samt hvor stor betydning de forskellige faktorer har i forhold til hinanden. Tankegangen er, at de sociale baggrundsvariable er udtryk for den støtte (i bred forstand), som barnet får fra hjemmet. Den sociale profil er skaleret, så den går fra 0 til 10, hvor 10 er værdien for den mest udsatte elev på årgangen, mens den elev på årgangen, der har den stærkeste sociale profil får værdien 0. Skaleringen betyder, at det ikke umiddelbart er muligt at sammenligne den sociale profilscore på tværs af årene, da enkelte ekstreme observationer (fx meget høj indkomst) vil have betydning for, hvilken værdi de øvrige elever får. Den sociale profilscore er således et relativt mål for, hvor udsat den enkelte elev forventes at være i forhold til andre elever på samme årgang. Den sociale profilscore er derfor særligt interessant at sammenligne inden for det samme år.
Karaktergennemsnit 2014	Karaktergennemsnittet i de bundne prøver ved folkeskolens afgangsprøver for elever, der forlod folkeskolen i 9. klasse i 2014. Gennemsnittet er udregnet for elever, der har fået karakter i mindst fire af de otte bundne prøver ved folkeskolens afgangsprøve: dansk læsning, dansk mundtligt, dansk retstavning, dansk skriftlig, engelsk skriftlig, fysik og kemi, matematik/problemløsning, matematik/færdigheder.
Overgang til ungdomsuddannelse	Elever, der har en almengymnasial uddannelse, en erhvervsgymnasial uddannelse eller et erhvervsfagligt praktik- eller hovedforløb som højeste gennemførte uddannelse, betegnes som elever, der har gennemført en ungdomsuddannelse. Højest gennemførte uddannelse er opgjort pr. 31/9 2013.

1.3 LÆSEVEJLEDNING

I det følgende kapitel 2 præsenteres en opsummering af rapportens hovedresultater. Kapitel 3 indeholder analyser, der belyser, hvordan privatskolerne formår at løfte elevernes faglige niveau sammenlignet med folkeskolerne, mens kapitel 4 ser nærmere på, hvordan elevernes

⁴ Moderens civilstatus, forældrenes etniske oprindelse, forældrenes beskæftigelsesstatus, moderens uddannelsesniveau, faderens uddannelsesniveau, forældrenes bruttoindkomst samt moderens alder ved barnets fødsel

socioøkonomiske baggrund spiller ind på privatskolernes faglige løft. Kapitel 5 går i dybden med elevgrundlaget i privat- og folkeskolerne, herunder både variationen mellem de to skoletyper og mellem forskellige privatskoler. Hernæst giver kapitel 6 et kort overblik over undersøgelsens metode og data.

2. OPSUMMERING

Nedenfor opsummeres rapportens hovedkonklusioner.

2.1 PRIVATSKOLERNES LØFT AF ELEVERNES FAGLIGE NIVEAU

Privatskoleelever opnår gennemsnitligt højere karakterer ved folkeskolens prøver og har større sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse end folkeskoleelever, også når der er korigeret for forskelle i elevernes socioøkonomiske baggrund, skolernes socioøkonomiske baggrund og størrelse samt kommunale forskelle.

Karaktergennemsnittet er 1,1 point højere på karakterskalaen blandt privatskoleelever end blandt folkeskoleelever. Når der korrigeres for elev-, skole- og kommunespecifikke forskelle, er privatskoleelevernes karaktergennemsnit 0,4 point højere på karakterskalaen end folkeskoleelevernes med samme karakteristika. Der er således en signifikant forskel i karakterer mellem privat- og folkeskoleelever, selv når der korrigeres for den socioøkonomiske sammensætning. Det er især i de matematiske fag, at privatskoleelever opnår højere karakterer end folkeskoleelever.

2.2 SOCIAL BAGGRUND OG MØNSTERBRYDERE

Privatskolernes faglige løft af eleverne er større for elever fra en svagere social baggrund end for elever fra en stærk social baggrund. Mens socioøkonomisk ressourcestærke elever klarer sig omtrent lige godt i privat- og folkeskolerne, klarer socialt udsatte elever sig bedre i privatskoler end i folkeskoler. Denne sammenhæng holder også, når der korrigeres for skolernes socioøkonomiske sammensætning.

Blandt elever med svag eller middel socioøkonomisk baggrund er der forholdsvis flere positive mønsterbrydere fra privatskoler end fra folkeskoler. Blandt mønsterbryderne fra både privat- og folkeskoler, er der en markant overvægt af piger (ca. 60 pct.).

2.3 PRIVAT- OG FOLKESKOLERNES ELEVGRUNDLAG SAMMENLIGNET

I gennemsnit har privatskolerne et elevgrundlag med en stærkere socioøkonomisk baggrund end folkeskolerne, men inden for begge skoletyper er der stor variation. Så selvom privatskoleeleverne i gennemsnit har en stærkere social baggrund end folkeskoleeleverne, er der elever med både stærk og svag socioøkonomisk baggrund i begge skoletyper. Typisk er der væsentlig større forskel i

elevernes sociale profilscore inden for en skole, end der er mellem en "gennemsnitselev" i henholdsvis en privat- og folkeskole.

3.PRIVATSKOLERNES LØFT AF ELEVERNES FAGLIGE NIVEAU

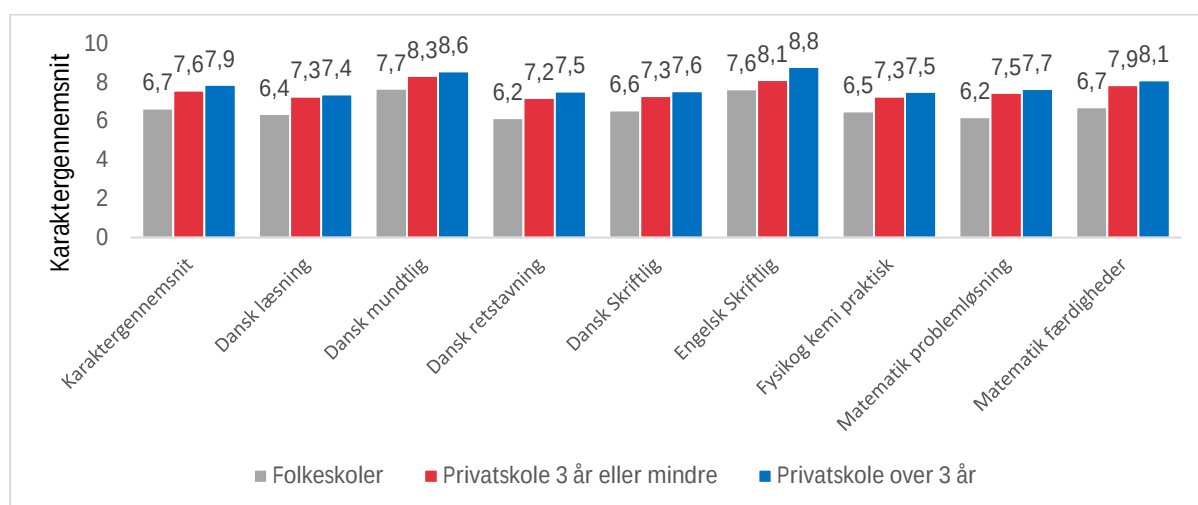
I dette afsnit ser vi nærmere på, hvor meget privatskolerne løfter elevernes faglige niveau sammenlignet med folkeskolerne. Afsnittet indeholder både deskriptive og statistiske analyser, der samlet belyser forskelle i elevernes faglige resultater ved folkeskolens afgangsprøver i 9. klasse, samt senere gennemførelse af ungdomsuddannelser. I afsnittet kigges der således nærmere på de umiddelbare forskelle i elevernes præstationer alt efter, hvilken type af skole de går på, samt hvor store disse forskelle er, når der bliver korrigeret for elevernes, skolernes og kommunernes baggrund.

3.1 KARAKTERER VED FOLKESKOLENS AFGANGSPRØVE

I dette afsnit bliver privatskoleelevernes faglige niveau målt ved deres karakterer ved folkeskolens afgangsprøver sammenlignet med elever i folkeskoler.

Figur 1 viser tre grupper af elever, der har taget folkeskolens afgangsprøve i 9. klasse i 2014; folkeskoleelever, privatskoleelever, der har gået på privatskole i op til tre år, og gruppen af privatskoleelever, der har gået på privatskole i mere end tre år. Som det fremgår af figuren, får elever på privatskole generelt noget højere karakter end elever i folkeskolen. Forskellen er særligt stor i de matematiske fag. Når der ses på det samlede karaktergennemsnit, scorer elever i folkeskolen godt 1 point lavere end elever, der kommer fra en privatskole.

Figur 1. Karakterer ved folkeskolens afgangsprøve i 9. klasse i 2014

N: privatskole: 6.019-6.147; folkeskoler: 43.647-45.344.

Det er ligeledes værd at bemærke, at elever, der har gået på privatskole i mere end tre år, får lidt højere karakter end elever, der har gået på privatskole i tre år eller mindre. Bortset fra skriftlig engelsk er forskellene mellem disse to grupper dog noget mindre, end den er mellem privatskoleelever og elever fra folkeskolen.

Den samme forskel mellem privatskoleelever og folkeskoleelever gjorde sig gældende i 2009. Også her scorer elever på privatskoler godt 1 point højere end elever i folkeskoler, når der ses på karaktergennemsnittet. Igen er det særligt i de matematiske discipliner, at forskellen mellem privatskoleelever og folkeskoleelever slår igennem, mens der, ligesom i 2014, generelt er lidt mindre forskel mellem de to grupper, når der ses på deres karakterer i de øvrige fag.

En anden måde at sammenligne præstationerne hos eleverne i privat- og folkeskoler på er at sammenligne, hvordan de enkelte privatskoler klarer sig sammenlignet med gennemsnittet i folkeskolen. Ses der på karaktergennemsnittet for eleverne på de enkelte skoler, ligger størstedelen af privatskolerne over gennemsnittet i folkeskolen. Således har 84 procent af privatskolerne et højere karaktergennemsnit i 2014 end folkeskolerne som helhed.

På baggrund af ovenstående kan det altså konstateres, at elever i privatskoler i gennemsnit får lidt højere karakterer end elever i folkeskoler. Det vil imidlertid være interessant at undersøge, hvor meget af disse forskelle, der kan forklares af forskelle i elevernes sociale baggrund, karakteristika ved skolerne eller de kommuner, eleverne bor i. Det ser vi nærmere på nedenfor.

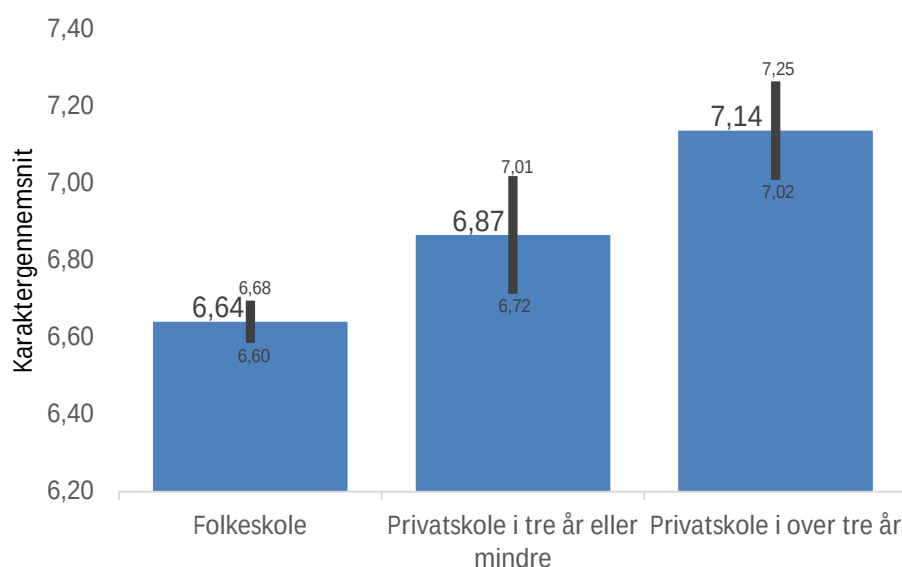
Tabel 2 viser, at en del af forskellen mellem privatskole- og folkeskoleelevernes karaktergennemsnit kan forklares af forskelle i elevernes baggrund, skolernes baggrund og størrelse samt kommunale forskelle. Men selv når der korrigeres for faktorer på elev-, skole- og kommuneniveau, er der en signifikant forskel i elevernes præstationer. Privatskoleelever ligger 0,39 karakterpoint højere end folkeskoleelever med samme baggrund. I modellen svarer dette til et forventet karaktergennemsnit på 6,6 for en "gennemsnitlig" folkeskoleelev og 7,0 blandt privatskoleelever. Det kan altså konkluderes, at privatskolerne løfter elevernes faglige niveau mere end folkeskolerne, når der korrigeres for skolernes forskellige elevsammensætning og forskelle på skole- og kommuneniveau.

Tabel 2. Estimeret sammenhæng mellem skoletype og karaktergennemsnit ved folkeskolens afgangsprøve for elever, der forlod 9. klasse i 2014.

	Uden korrektion	Korrigeret for faktorer på elev-, skole- og kommuneniveau
Forskel mellem privatskole- og folkeskoleelevernes karaktergennemsnit (privatskoler minus folkeskoler)	1,09	0,39

Figur 2 viser, at der er forskelle i privatskolernes løft af eleverne, alt efter om eleverne har gået i privatskole i mere eller mindre end tre år. Overordnet ses det, at eleverne løftes mere fagligt, hvis de har gået på privatskole i mere end tre år, end hvis de først er skiftet til en privatskole i udskolingen. De sorte streger i figuren viser den statistiske usikkerhed, der er i estimerne af karaktergennemsnittene. De viser, at vi med meget stor statistisk sikkerhed kan konkludere, at eleverne alt andet lige opnår højere karakterer, hvis de har gået på privatskole i over tre år, end hvis de har gået i folkeskole. Til gengæld er det mindre statistisk sikkert, at elever, der har gået i privatskole i tre år eller mindre, opnår højere karakterer end folkeskoleelever.

Figur 2. Karaktergennemsnit ved folkeskolens afgangsprøve i 9. klasse i 2014, statistisk model

Note: Resultaterne er korrigeret for elev-, skole- og kommunespecifikke faktorer. De sorte streger indikerer 95%-konfidensintervaller, som udtrykker den usikkerhed, der kan være omkring karaktergennemsnittene.

Forskellene i de enkelte fagkarakterer er også blevet testet i de statistiske analyser, hvor der korrigeres for elevernes baggrund, skolens elevsammensætning og kommunale faktorer. Dette er vist i Tabel 3. Her viser det sig, at privatskoleelever alt andet lige ligger 0,60 karakterpoint højere end folkeskoleelever i matematisk problemløsning end en folkeskoleelev med samme socioøkonomiske baggrund og fra en sammenlignelig skole og kommune. Til gengæld er forskellen kun 0,17 for dansk mundtlig. På tværs af alle prøveformer viser det sig, at privatskoleelever klarer sig signifikant bedre end folkeskoleelever, men at forskellen er størst i matematik og retskrivning.

Tabel 3. Estimeret forskel mellem privatskole- og folkeskoleelevers karaktergennemsnit i forskellige fag for elever, der forlod 9. klasse i 2014, statistisk model

	Dansk læsning	Dansk mundtlig	Dansk retskrivning	Dansk skriftlig	Engelsk skriftlig	Fysik og kemi praktisk	Matematik problem-løsning	Matematik færdigheder
Forskel mellem privatskole- og folkeskoleelevernes karaktergennemsnit (privatskoler minus folkeskoler)	0,31	0,17	0,49	0,30	0,32	0,35	0,60	0,50

Note: Alle resultater er signifikante på et 95 pct. signifikansniveau, hvilket betyder, at vi med stor sikkerhed kan udtale os om en sammenhæng mellem skoletype og elevernes karakter ved afgangsprøven. Resultaterne er korrigeret for elevspecifikke, skolespecifikke og kommunespecifikke mål.

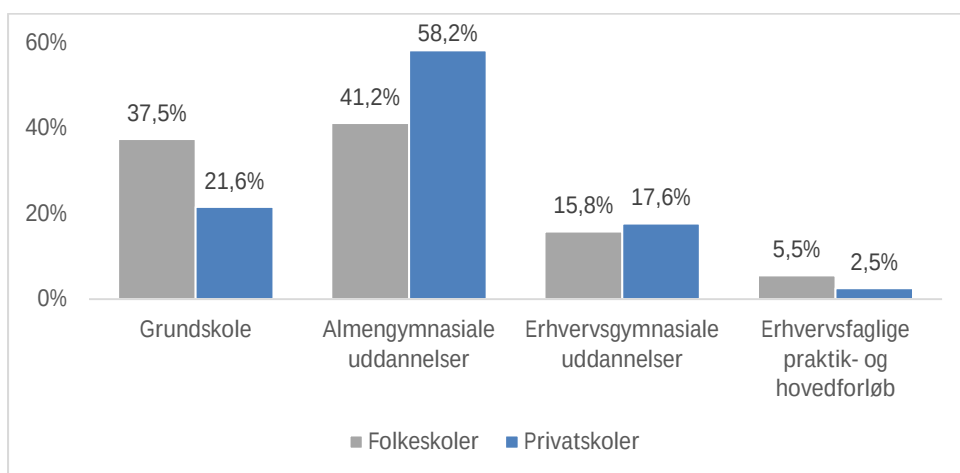
Opsummerende kan det således konkluderes, at privatskoleelever generelt opnår noget højere karakterer end elever i folkeskolen, og at dette også gælder, når man sammenligner privatskole- og folkeskoleelever med samme sociale baggrund og fra skoler og kommuner med samme karakteristika (på nær skoletype). Alt andet lige ligger privatskoleelever 0,39 karakterpoint højere end folkeskoleelever med samme baggrund. Privatskoleelever klarer sig signifikant bedre end folkeskoleelever i alle folkeskolens prøver, men forskellene er størst i matematik og retskrivning. Endelig ses det, at eleverne løftes mere fagligt, hvis de har gået på privatskole i mere end tre år, end hvis de først er skiftet til en privatskole i udskoling.

3.2 OVERGANGEN TIL UNGDOMSUDDANNELSE

Et andet mål for elevernes præstationer er, i hvilket omfang de fortsætter med en ungdomsuddannelse. I dette afsnit sammenlignes privatskole- og folkeskoleelevers overgang til ungdomsuddannelse fire år efter afslutningen af 9. klasse.

I Figur 3 vises elevernes højest gennemførte uddannelse, alt efter, om de har forladt 9. klasse fra en folkeskole eller en privatskole. Der er tale om den højeste gennemførte uddannelse godt fire år efter, eleverne gik ud af 9. klasse i 2009. Som det fremgår, er der en relativ klar tendens til, at flere elever fra en folkeskole end en privatskole ikke har afsluttet en ungdomsuddannelse godt fire efter, de forlod 9. klasse. Mens 37,5 pct. af eleverne fra folkeskolen har grundskolen som højest gennemførte uddannelse godt fire år efter de forlod 9. klasse i 2009, er det tilsvarende tal for privatskoleeleverne 21,6 pct. Og omvendt har knap 6 ud af 10 privatskoleelever gennemført en almen-gymnasial uddannelse, mens kun godt fire ud af ti af eleverne fra folkeskolen har gjort det samme.

Figur 3. Højest gennemførte uddannelse for elever, der forlod 9. klasse i 2009. Opgjort pr. 31/9-2013

N: privatskoler: 5.690; folkeskoler: 47.057.

Sammenhængen mellem skoletype og gennemførsel af ungdomsuddannelsen er også blevet testet i de statistiske modeller.⁵ Modellens resultater viser, at den estimerede sandsynlighed for at have gennemført en ungdomsuddannelse fire år efter, eleven forlod 9. klasse er 70,4 procent for en privatskoleelev, mens den ligger på 63,8 procent for en folkeskoleelev. Sandsynligheden for at gennemføre en ungdomsuddannelse estimeres således alt andet lige omtrent 6,6 procentpoint højere for en privatskoleelev sammenlignet med en folkeskoleelev.

Tabel 4. Estimeret sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse for elever, der forlod 9. klasse i 2009.

	Privatskoleelever	Folkeskoleelever	Difference
Sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse	70,4 %	63,8 %	6,6 %

Note: Resultaterne her er udtrykt via de *forudsagte sandsynligheder*, dvs. modellens bud på sandsynligheden for at have gennemført en ungdomsuddannelse på tværs af de to skoletyper. Resultaterne er korrigeret for elev-, skole- og kommunespecifikke faktorer.

Privatskoleelever har således gennemsnitligt både højere karakterer og en større sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse end folkeskoleelever, også når der er korrigeret for elevernes socioøkonomiske baggrund, skolens socioøkonomiske baggrund og størrelse samt kommunale faktorer. I næste afsnit deles resultaterne op på kommuneniveau for at illustrere de geografiske forskelle.

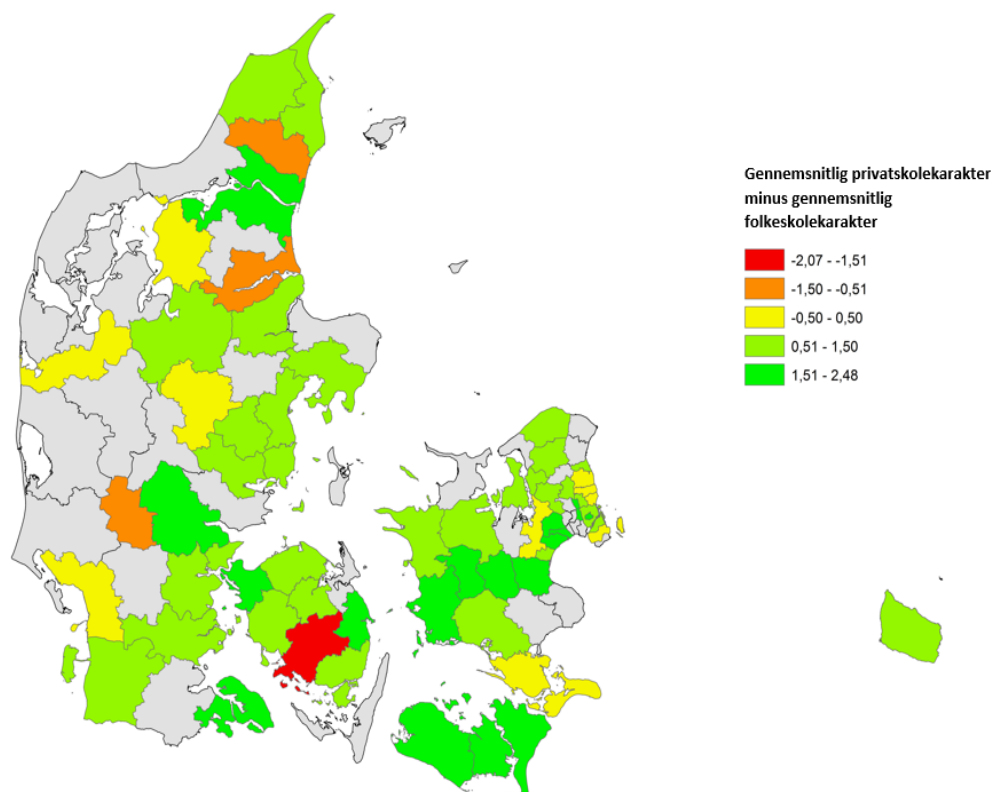
⁵ Her anvendes en *logistisk* regressionsmodel, hvor resultaterne af modellen udtrykker, hvad *sandsynligheden* er for at have gennemført en ungdomsuddannelse for elever i henholdsvis folkeskoler og privatskoler, når der korrigeres for faktorer på elev-, skole- eller kommuneniveau.

3.3 PRÆSTATIONER OPDELT PÅ GEOGRAFI

Nedenfor ses der på, hvordan elever i henholdsvis privat- og folkeskoler klarer sig, opdelt på, hvilken kommune de bor i. Først ses der på elevernes præstationer i 2014 i forhold til karakterer. Herefter vendes blikket mod, hvor stor en andel af 9. klasseeleverne i 2009, der har gennemført en ungdomsuddannelse.

Figur 4 viser forskellen i gennemsnitskarakteren for elever fra henholdsvis privatskoler og folkeskoler opdelt på, hvilken kommune de har gået i skole i. I figuren er der kun vist kommuner, hvor minimum 10 elever gik ud af 9. klasse fra en privatskole i 2014. Grønne farver indikerer, at eleverne i privatskoler i de pågældende kommuner får en højere gennemsnitlig karakter end elever i folkeskolen i denne kommune. Ses der på den geografiske variation, er der generelt en tendens til, at forskellen mellem privatskoler og folkeskoler er størst i kommunerne i Region Hovedstaden og Region Sjælland. Samlet set klarer privatskoleeleverne sig bedre end folkeskoleeleverne i 47 ud af de 61 kommuner i opgørelsen, i yderligere ti kommuner klarer eleverne i de to skoletyper sig stort set lige godt ($\pm 0,5$ point) og endelig er der fire kommuner, hvor folkeskoleeleverne i gennemsnit klarer sig bedre end privatskoleeleverne. Tilsvarende analyser på kommuneniveau for de elever, der gik ud af 9. klasse i 2009, viser de samme tendenser.

Figur 4. Forskel i karaktergennemsnit mellem folkeskoler og privatskoler i kommunen. 2014.

Tabel 5 viser tallene, der ligger til grund for Figur 4 sorteret efter, hvor stor forskellen i karaktergennemsnit er mellem privatskoler og folkeskoler. For hver kommune er angivet den gennemsnitlige karakter for eleverne i henholdsvis folkeskoler og privatskoler. For privatskolerne er desuden angivet antallet af elever i parentes, da dette kan give et billede af den usikkerhed, der kan være knyttet til gennemsnittene for privatskoleeleverne. Endelig viser tabellen forskellen i karaktergennemsnit mellem privatskoler og folkeskoler (kolonnen difference). Et positivt tal indikerer, at privatskoleeleverne i gennemsnit får højere karakter end folkeskoleeleverne.

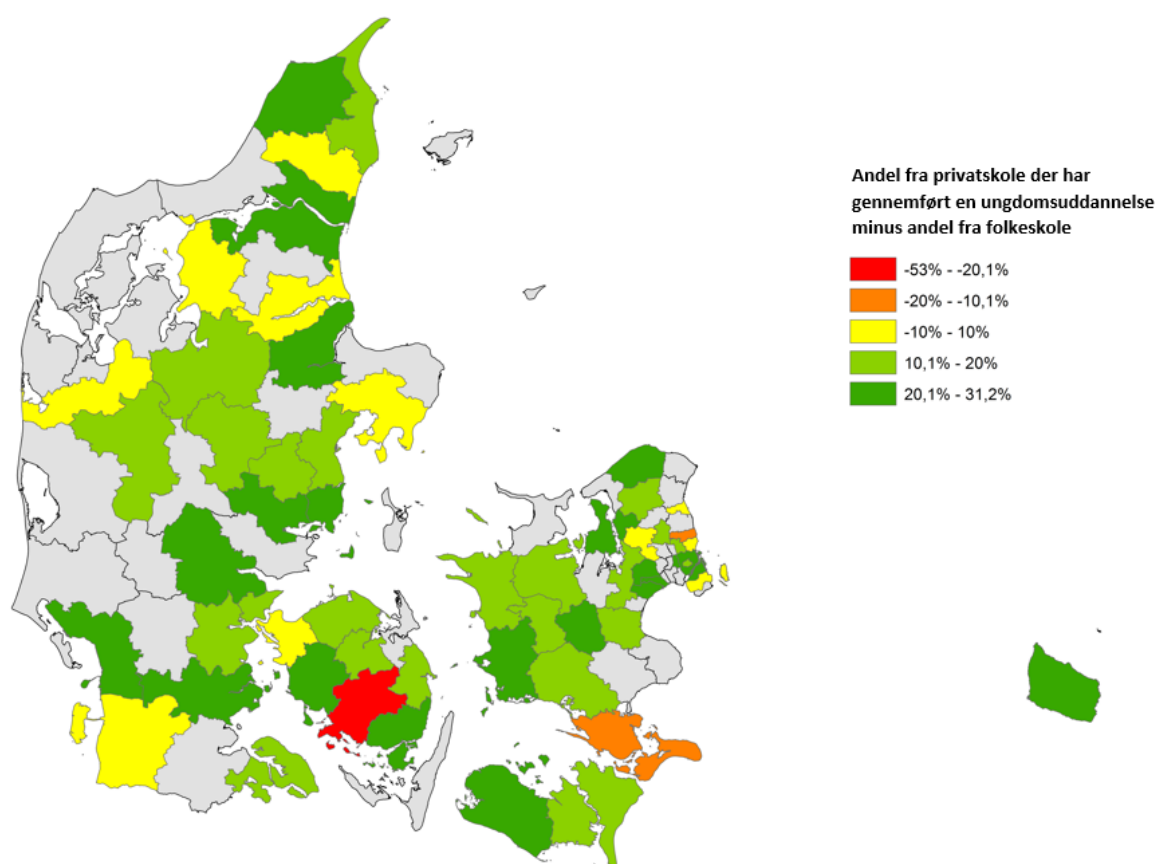
Tabel 5. Karaktergennemsnit i 2014 opdelt på kommune

Kommune	Folkeskole	Privatskole	Difference	Kommune	Folkeskole	Privatskole	Difference
Ishøj	5,66	8,13 (40)	2,47	Aarhus	7,08	8,14 (383)	1,06
Slagelse	6,01	8,26 (66)	2,25	Haderslev	6,22	7,23 (86)	1,01
Herlev	6,46	8,69 (24)	2,23	Kolding	7,04	7,98 (175)	0,94
Rødovre	6,48	8,49 (69)	2,01	Nordfyns	6,82	7,75 (18)	0,93
Sønderborg	6,33	8,32 (26)	1,99	Skanderborg	7,27	8,17 (43)	0,91
Sorø	6,07	7,98 (96)	1,91	Frederikssund	6,51	7,41 (65)	0,90
Guldborgsund	5,93	7,76 (92)	1,83	Kalundborg	6,05	6,95 (34)	0,90
Lolland	5,14	6,94 (116)	1,80	Viborg	6,77	7,66 (88)	0,88
Vejle	6,46	8,25 (95)	1,79	Svendborg	6,50	7,33 (70)	0,83
Køge	6,58	8,35 (86)	1,77	Furesø	7,49	8,29 (102)	0,80
Greve	6,63	8,36 (52)	1,72	Assens	6,67	7,42 (34)	0,75
Middelfart	6,58	8,21 (91)	1,63	Solrød	7,41	8,15 (22)	0,74
Ringsted	6,11	7,74 (25)	1,62	Egedal	7,25	7,96 (41)	0,71
Høje-Taastrup	5,69	7,31 (144)	1,62	Hillerød	6,98	7,65 (115)	0,67
Aalborg	6,82	8,37 (175)	1,55	Syddjurs	6,82	7,39 (104)	0,57
Nyborg	6,22	7,75 (108)	1,53	Tønder	5,97	6,54 (81)	0,57
Frederiksberg	6,79	8,31 (177)	1,52	Esbjerg	6,78	7,26 (87)	0,48
Odense	6,55	8,01 (174)	1,46	Silkeborg	7,08	7,42 (147)	0,34
Horsens	6,46	7,9 (143)	1,44	Rudersdal	7,86	8,19 (42)	0,33
Fredericia	6,49	7,9 (68)	1,41	Lyngby-Taarbæk	7,94	8,24 (88)	0,30
København	6,31	7,71 (659)	1,40	Vordingborg	6,04	6,27 (26)	0,23
Randers	6,45	7,8 (284)	1,35	Roskilde	7,37	7,52 (137)	0,15
Næstved	6,38	7,63 (60)	1,25	Gentofte	7,96	8,03 (250)	0,07
Hjørring	6,45	7,7 (95)	1,25	Vesthimmerland	6,20	6,17 (48)	-0,03
Hørsholm	7,88	9,13 (49)	1,24	Tårnby	6,55	6,18 (19)	-0,37
Gladsaxe	7,02	8,21 (179)	1,18	Holstebro	6,75	6,34 (71)	-0,40
Gribskov	6,59	7,73 (86)	1,14	Brønderslev	6,80	6,07 (21)	-0,73
Odder	6,92	8,03 (63)	1,11	Mariagerfjord	6,95	6,11 (31)	-0,84
Holbæk	6,20	7,3 (255)	1,10	Billund	6,59	5,5 (10)	-1,09
Frederikshavn	6,61	7,71 (38)	1,10	Faaborg-Midtfyn	6,23	4,16 (13)	-2,07
Bornholm	6,21	7,27 (67)	1,06				

N: folkeskoler: 103-2395; N privatskoler: angivet i parentes

Præstationerne fra årgang 2009 inden for hver kommune kan også undersøges ved at se på, i hvilken grad eleverne fra folkeskoler og privatskoler har gennemført en ungdomsuddannelse. Som det fremgår af Figur 5, er der igen en klar tendens til, at privatskolerne klarer sig bedre end folkeskolerne inden for de enkelte kommuner. Og der er stadig en tendens til, at det er i kommunerne i Region Hovedstaden og Region Sjælland, at forskellen mellem privatskoler og folkeskoler er størst, om end dette er mindre klart end ved karaktergennemsnit. Samlet set præsterer privatskolerne dårligere end folkeskolerne i seks ud af de 58 kommuner i opgørelsen. I figuren er der kun vist resultater for de kommuner, hvor minimum 10 elever gik ud af 9. klasse fra en privatskole i 2009.

Figur 5. Forskel i gennemførelse af ungdomsuddannelse mellem folkeskoler og privatskoler i kommunen. 2009.

Tabel 6 viser grundlaget for Figur 5. For hver kommune er vist, hvor stor en andel af eleverne fra henholdsvis folkeskoler og privatskoler, der har taget en ungdomsuddannelse godt fire år efter de gennemførte 9. klasse. For privatskolerne er desuden angivet antallet af elever i parentes, da dette kan give et billede af den usikkerhed, der kan være knyttet til gennemsnittene for privatskoleeleverne. Endelig viser tabellen forskellen i andelen mellem privatskoler og folkeskoler (kolonnen difference).

Kommunerne er desuden sorteret efter, hvor stor forskellen er mellem privatskoler og folkeskoler, og et positivt tal indikerer, at privatskoleeleverne i højere grad end folkeskoleeleverne har gennemført en ungdomsuddannelse.

Tabel 6. Andel der har gennemført en ungdomsuddannelse. Årgang 2009 opdelt på kommune

Kommune	Folke- skole	Privatskole	Difference	Kommune	Folke- skole	Privatskole	Difference
Svendborg	62,3%	93,5% (62)	31,2%	Nordfyns	56,1%	72,7% (22)	16,6%
Slagelse	55,8%	86,7% (60)	30,9%	Furesø	71,1%	87,6% (89)	16,5%
Ishøj	56,4%	85,7% (35)	29,3%	Aarhus	62,1%	78,6% (360)	16,5%
Gribskov	53,9%	82,9% (82)	29,1%	Fredericia	61,0%	77,4% (62)	16,4%
Lolland	53,1%	81,8% (77)	28,7%	Nyborg	58,4%	72,9% (85)	14,5%
Rødovre	60,3%	87,9% (66)	27,6%	Roskilde	69,5%	83,6% (110)	14,1%
Haderslev	62,0%	86,9% (84)	24,9%	Odense	61,4%	75,2% (141)	13,7%
Odder	62,0%	86,8% (68)	24,7%	Skanderborg	71,0%	84,6% (39)	13,6%
Esbjerg	59,1%	83,3% (90)	24,3%	Kalundborg	56,8%	70% (20)	13,2%
Høje-Taastrup	56,2%	80% (140)	23,8%	Frederiksberg	72,2%	84,8% (164)	12,5%
Vejle	61,9%	85% (113)	23,1%	Køge	59,0%	71,4% (56)	12,5%
Horsens	56,2%	78,6% (131)	22,4%	Gladsaxe	66,3%	78,5% (181)	12,1%
Frederikssund	58,2%	80,3% (66)	22,1%	Hillerød	74,6%	86,4% (66)	11,7%
Hjørring	59,4%	81,4% (70)	22,0%	Kolding	65,3%	76,3% (173)	11,0%
Assens	61,6%	83,3% (36)	21,7%	Frederikshavn	62,8%	73,7% (38)	10,9%
Ringsted	54,4%	76% (25)	21,6%	Mariagerfjord	65,0%	73,3% (75)	8,3%
Greve	66,9%	88,5% (52)	21,5%	Middelfart	61,4%	69% (84)	7,7%
Aalborg	62,6%	83,7% (172)	21,1%	Tårnby	59,2%	65% (20)	5,8%
Randers	59,6%	80,3% (233)	20,6%	Vesthimmerland	50,0%	55,2% (67)	5,2%
Bornholm	53,6%	74,2% (62)	20,6%	Syddjurs	62,3%	67,3% (110)	5,0%
København	57,2%	77,4% (606)	20,2%	Holstebro	63,6%	68,5% (108)	4,9%
Sorø	57,3%	77,1% (70)	19,9%	Hørsholm	89,1%	90,9% (44)	1,8%
Guldborgsund	59,3%	78,3% (46)	18,9%	Gentofte	85,1%	86,8% (273)	1,7%
Næstved	60,3%	78,7% (61)	18,4%	Tønder	63,1%	63% (46)	-0,1%
Herning	59,0%	76,5% (17)	17,5%	Egedal	70,3%	69,4% (36)	-0,9%
Silkeborg	63,7%	80,7% (109)	17,1%	Brønderslev	66,0%	60% (20)	-6,0%
Sønderborg	66,4%	83,3% (24)	17,0%	Lyngby-Taarbæk	83,8%	73,3% (90)	-10,5%
Viborg	66,7%	83,5% (85)	16,9%	Vordingborg	55,4%	35,3% (34)	-20,1%
Holbæk	58,6%	75,3% (219)	16,8%	Faaborg-Midtfyn	60,1%	6,4% (47)	-53,7%

N: folkeskoler: 166-2434; N privatskoler: angivet i parentes

Dette afsnit har således vist, at i de fleste kommuner opnår privatskoleelever højere karakterer og gennemfører i højere grad en ungdomsuddannelse end folkeskoleelever fra samme kommune.

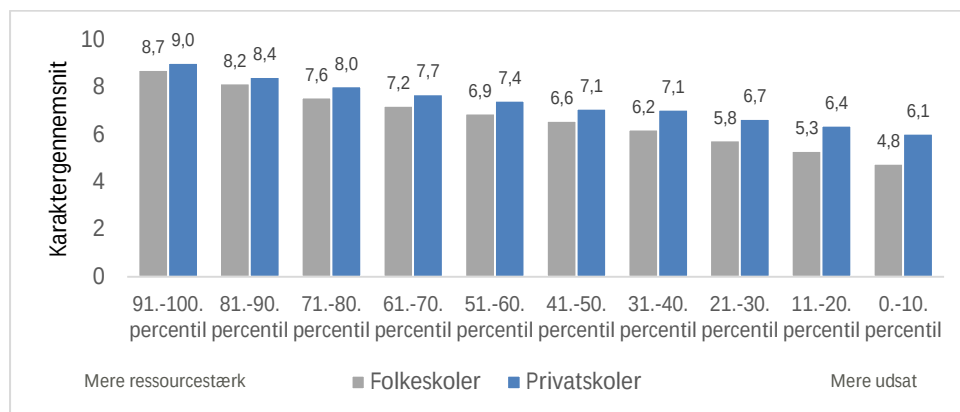
4. BETYDNINGEN AF ELEVERNES BAGGRUND OG MØNSTERBRYDERE

Dette afsnit ser nærmere på, hvordan elevernes socioøkonomiske baggrund spiller ind på privatskolernes faglige løft af eleverne. Først fokuseres på, om forskellene mellem privat- og folkeskoler varierer for elever med forskellig socioøkonomisk baggrund. Dernæst ses der nærmere på andelen af elever i privat- og folkeskoler, der kan karakteriseres som positive eller negative mønsterbrydere. Socioøkonomisk baggrund måles her med udgangspunkt i elevernes sociale profiler.

4.1 KARAKTERER OG SOCIAL PROFIL PÅ ELEVNIVEAU

Først ses på karaktergennemsnittet ved folkeskolens afgangsprøver afhængig af elevernes sociale profilscore. Som det fremgår af Figur 6, opnår elever på privatskoler højere karaktergennemsnit – sammenlignet med elever i folkeskolen – på alle niveauer af social profilscore. Desuden er karakterforskellene mest udtalte mellem privatskolerne og folkeskolerne blandt elever med en svag socioøkonomisk baggrund. I 2014 var differencen for gennemsnitlige eksamenskarakterer for elever i den 0.-10. percentil (mest udsat baggrund) hele 1,27 point, mens samme difference blot var 0,29 point for elever i den 91.-100. percentil (mest ressourcestærk baggrund).

Figur 6. Karaktergennemsnit i 2014 opdelt på grupper af sociale profiler

Den samme tendens gør sig gældende i forhold til de elever, der gik ud af 9. klasse i 2009. Også her scorer elever på privatskoler noget højere end elever i folkeskoler på alle niveauer af socioøkonomisk status, når der ses på karaktergennemsnittet, og igen er det særligt blandt de mest udsatte elever, at privatskoleelever opnår højere karakterer end folkeskoleelever.

I de statistiske analyser er det ligeledes undersøgt, om forskellen mellem privat- og folkeskoleelevernes præstationer afhænger af elevernes socioøkonomiske baggrund. Det undersøges altså, om betydningen af at gå i en privatskole er anderledes for elever med en svag social baggrund, end den er for elever med en stærk social baggrund.

Tabel 7 viser, at betydningen af at gå i en privatskole for elevens faglige præstationer er størst ved en højere social profilscore (altså en udsat social baggrund). Koefficienten 0,48 viser, at privatskoler estimeres til at løfte en gennemsnitlig elev med knap en halv karakter i forhold til folkeskolen. Tallet 0,73 betyder, at for en elev med en svag social baggrund estimeres privatskolerne at løfte denne gruppe af elever med *yderligere* et kvart karakterpoint, altså i alt 0,73 karakterpoint. Privatskolerne løfter ifølge modellen også elever med en stærk social baggrund med 0,23 karakterpoint i forhold til folkeskolen. Ligeledes kan tallene i Tabel 7 læses således, at den negative betydning af en svag social baggrund mindskes, når eleven går i en privatskole sammenlignet med en folkeskole.

Tabel 7. Estimeret interaktionseffekt mellem skoletype og social profilscore på elevernes faglige resultater

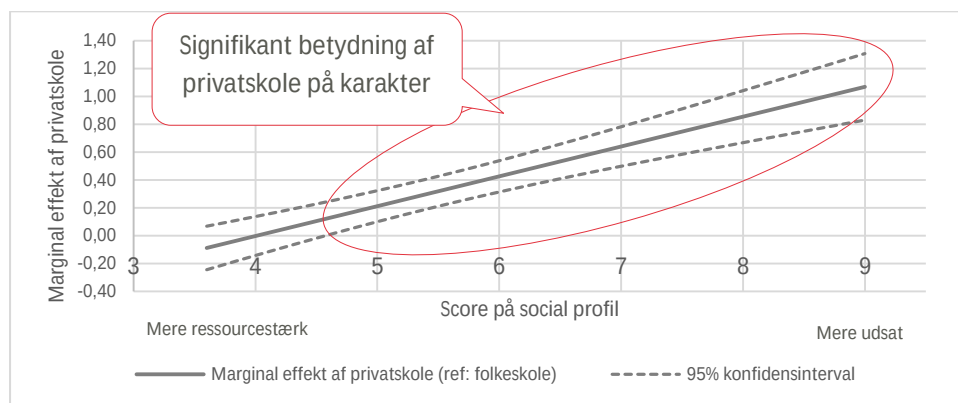
Betydning	Variabel
+0,73	Betydning af privatskole for en elev med høj social profilscore (= svag social baggrund)
+0,48	Betydning af privatskole for en socioøkonomisk "gennemsnitlig" elev
+0,23	Betydning af privatskole for en elev med lav social profilscore (= stærk social baggrund)

Note: Estimatet for den "forstærkede betydning af privatskole ved højere social profilscore" udtrykker, hvor meget effekten af privatskole (relativt til folkeskole) vokser ved en stigning på 1 standardafvigelse for elevernes sociale profiler.

Sammenhængen er illustreret grafisk i Figur 7. At den fuldt optrukne linje er stigende viser, at betydningen af at gå i privatskole for en elevs faglige præstationer stiger i takt med, at elevens sociale baggrund bliver svagere. Dette aflæses på y-aksen, som viser den estimerede betydning af at gå i en privatskole. Som beskrevet ovenfor er der en større effekt af at gå i privatskole for elever med en svag social baggrund, end der er for elever med en stærk social baggrund.

De stiplede linjer i figuren viser den statistiske usikkerhed. For elever med en social profilscore på 4,5 eller lavere – altså de mest ressourcestærke elever – er forskellen mellem privatskole- og folkeskoleelevers karaktergennemsnit ikke signifikant, hvilket betyder, at vi ikke kan konkludere, om privatskoler løfter det faglige niveau mere end folkeskoler, når det gælder elever med stærk social baggrund. Modellen tyder altså på, at de ressourcestærke elever klarer sig godt, uanset om de går i privatskole eller i folkeskole, hvorimod de ressource svage elever løftes mere fagligt i privatskolerne end folkeskolerne. En privatskoleelev med social profilscore på 8 (som altså er relativt udsat) estimeres at ligge 0,8 karakterpoint højere end en folkeskoleelev med en social profilscore på 8. Resultaterne indikerer altså, at privatskolerne alt andet lige er bedre end folkeskolerne til at mindske betydningen af social baggrund for de faglige resultater.

Figur 7. Interaktionseffekt mellem skoletype og social profilscore på elevernes faglige resultater, marginal effekter

Note: Figuren viser den estimerede effekt af privatskoler for elevernes præstationer (sammenlignet med folkeskoler) afhængig af elevernes sociale baggrund. Den fulde linje viser estimatet; de stiplede linjer viser den statistiske usikkerhed.

Fokuseres der på det andet mål for elevernes præstationer – dvs. i hvilket omfang eleverne kommer videre i uddannelsessystemet – gør de samme tendenser sig gældende, når resultaterne opdeles på grupper af sociale profiler.

I Tabel 8 vises andelen af elever fra årgang 2009, som har gennemført enten en gymnasial- eller erhvervsfaglig uddannelse godt fire år efter de forlod 9. klasse, opdelt på skoletype samt grupper af sociale profiler. Overordnet viser tabellen, at relativt flere privatskoleelever end folkeskoleelever har gennemført en ungdomsuddannelse for alle niveauer af socioøkonomisk status. Det er værd at notere sig, at selvom andelen af socialt udsatte elever er mindre på privatskolerne, er det igen for

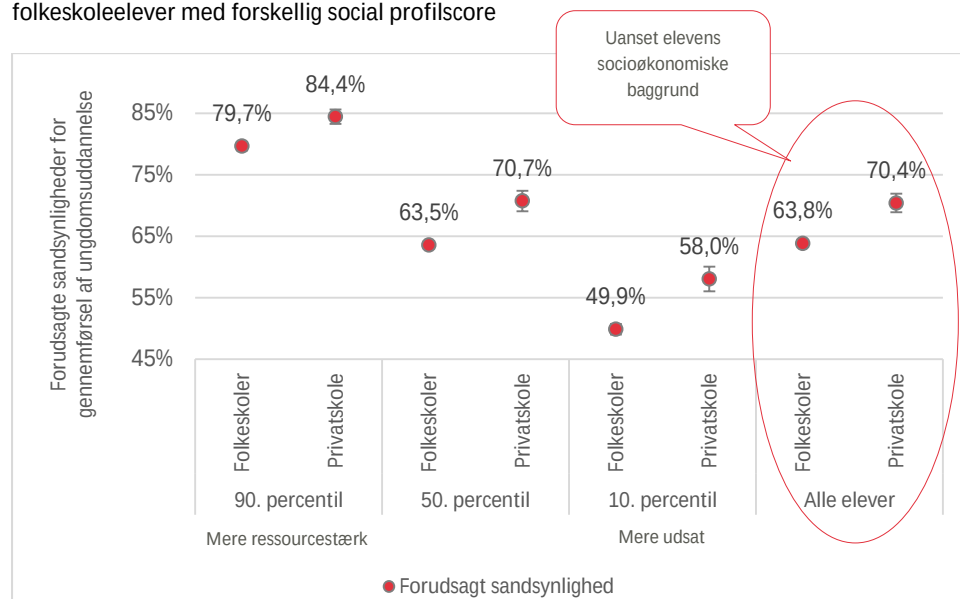
elever på disse niveauer af socioøkonomisk status, at forskellen i gennemførselsprocenten generelt er størst mellem privatskolerne og folkeskolerne. For 2009-årgangen var differencen for andelen med en ungdomsuddannelse blot 2,5 procentpoint for de 10 pct. mest ressourcestærke elever, mens den omvendt var hele 12,2 procentpoint blandt de 10 procent mest udsatte elever; og endda hele 19,0 procentpoint i privatskolernes favør blandt elever i den 21.-30. percentil (altså også en gruppe af elever med relativ høj social udsathed). Endelig fremgår det også, at der blandt hele "midterfeltet" (dvs. den 31. – 70. percentil) er 9 - 14 procentpoint flere privatskoleelever end folkeskoleelever, der har gennemført en ungdomsuddannelse fire år efter, de forlod 9. klasse.

Tabel 8. Andel med gymnasial- eller erhvervsfaglig uddannelse på grupper af sociale profiler, årgang 2009

Social profil	Folkeskoler	Privatskoler	Difference
91.-100. percentil	86,9%	89,4%	2,5%
81.-90. percentil	78,5%	84,1%	5,5%
71.-80. percentil	69,7%	78,5%	8,8%
61.-70. percentil	63,8%	72,8%	8,9%
51.-60. percentil	58,0%	70,6%	12,6%
41.-50. percentil	54,0%	65,4%	11,5%
31.-40. percentil	46,9%	61,1%	14,2%
21.-30. percentil	41,9%	60,9%	19,0%
11.-20. percentil	36,1%	53,4%	17,3%
0.-10. percentil	33,5%	45,7%	12,2%

Figur 8 viser resultaterne, hvor sammenhængen mellem skoletype, social profilscore og gennemførelse af ungdomsuddannelse er blevet testet i de statistiske modeller. Resultaterne af modellen udtrykker, hvad sandsynligheden er for at have gennemført en ungdomsuddannelse for elever på forskellige niveauer af socioøkonomisk status, når der korrigeres for faktorer på elev-, skole- og kommuneniveau. Til højre i figuren vises sandsynligheden for at gennemføre en ungdomsuddannelse for alle elever. Den viser, at en folkeskoleelev har en sandsynlighed på 63,8 procent for at have taget en ungdomsuddannelse fire år efter afgang fra 9. klasse, mens en privatskoleelevs sandsynlighed estimeres til at ligge på 70,4 procent i gennemsnit. Til venstre er resultaterne delt op på forskellige socioøkonomiske niveauer. Den viser, at elever med en stærk socioøkonomisk baggrund (90. percentil) har en markant højere sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse end elever med en udsat socioøkonomisk baggrund (10. percentil). Resultaterne viser ligeledes, at sandsynligheden for at gennemføre en ungdomsuddannelse er højere for privatskole- end for folkeskoleelever for elever med både en svag, middel og stærk socioøkonomisk baggrund. Faktisk er forskellen i sandsynlighed mellem privat- og folkeskoleelever igen relativt større for elever med en udsat socioøkonomisk baggrund (10. percentil), hvilket igen tyder på, at privatskolerne især er dygtige til at løfte de socioøkonomisk svagere elever.

Figur 8. Forudsagt sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse inden for fire år efter 9. klasse for privat- og folkeskoleelever med forskellig social profilscore

Note: Resultaterne her er udtrykt via de *forudsagte sandsynligheder*, dvs. modellens bud på sandsynligheden for at have gennemført en ungdomsuddannelse på tværs af de to skoletyper – samlet og på forskellige niveauer af socioøkonomisk status. Resultaterne er korrigeret for elev-, skole- og kommunespecifikke faktorer.

Opsummerende har dette afsnit således vist, at på alle niveauer af social baggrund opnår privatskoleelever højere karaktergennemsnit og har større sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse end folkeskoleelever, men at forskellene i både karaktergennemsnit og

gennemførelsesprocent er mest udtalte blandt elever med en svag socioøkonomisk baggrund. Privatskolerne løfter altså elever med svag social baggrund forholdsvis mest.

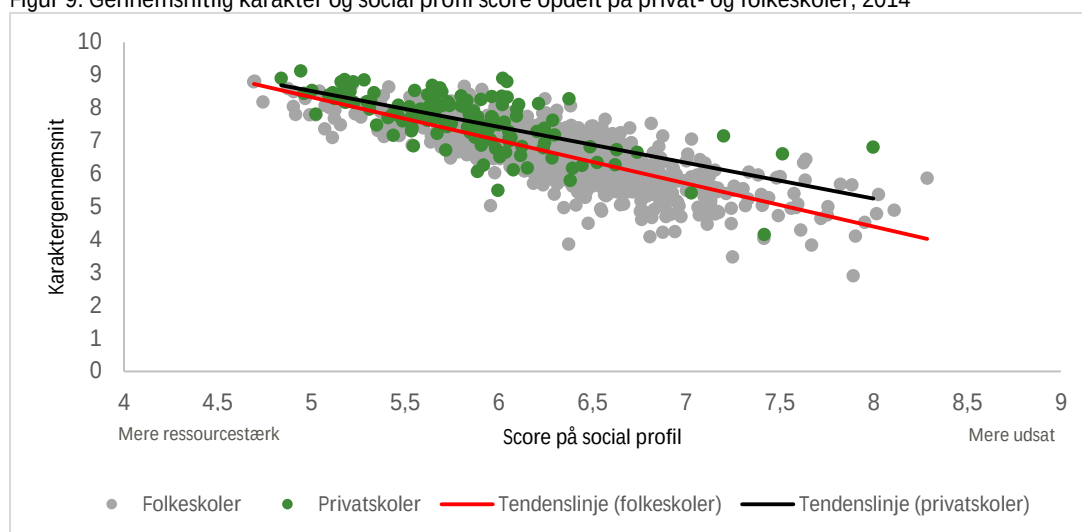
4.2 KARAKTERER OG SOCIAL PROFIL PÅ SKOLENIVEAU

Endelig kan det være interessant at se på, hvordan sammenhængen mellem gennemsnitskarakterer og social profil er på skoleniveau for henholdsvis privatskoler og folkeskoler. I dette afsnit ser vi altså nærmere på *skolernes* karaktergennemsnit.

Figur 9 viser et plot af hver enkelt privatskole og folkeskole i forhold til deres gennemsnitlige sociale profil (x-aksen) og den gennemsnitlige karakter blandt eleverne, der har forladt skolen (y-aksen). For figuren er der indlagt en tendenslinje, som indikerer sammenhængen for henholdsvis privatskoler og folkeskoler. Tendensen i 2014 og 2009 er grundlæggende den samme. Privatskolerne har en tendens til at have en lavere social profilscore og et lidt højere karaktergennemsnit.

Interessant er det dog, at tendenslinjen for folkeskoleelevernes karaktergennemsnit falder mere end for privatskoleeleverne, når den sociale profilscore stiger (dvs. elever med mindre ressourcestærk baggrund). Dette indikerer igen, at privatskoler med et relativt svagt elevgrundlag er bedre til at løfte disse elever til en højere karakter end folkeskoler, der har et tilsvarende svagt elevgrundlag. Forskellen mellem de to tendenslinjer er lille for elever med en forholdsvis stærk social profil, og i 2014 falder de to linjer næsten sammen, når man ser på skoler med det stærkeste elevgrundlag. Dette betyder, at når der ses på skoler, hvor eleverne i gennemsnit har en stærk baggrund, er der ingen forskel på, hvordan eleverne præsterer alt efter, om der er tale om en privatskole eller en folkeskole. Til gengæld klarer eleverne sig fagligt bedre på privatskoler med en relativt svag social baggrund i forhold til folkeskoler med samme sociale profil.

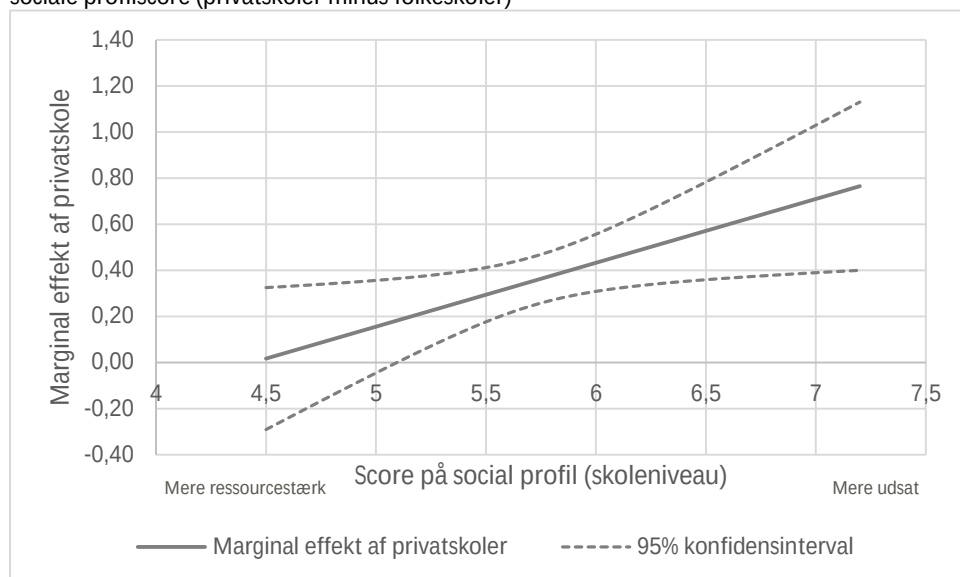
Figur 9. Gennemsnitlig karakter og social profil score opdelt på privat- og folkeskoler, 2014

N: privatskoler: 132; folkeskoler: 908

Dette kan ligeledes vises i en interaktionsmodel. I de statistiske analyser er det undersøgt, hvilken sammenhæng der er mellem skoletype, den gennemsnitlige socioøkonomiske score for de elever, der har taget 9. klasse på skolen, og disse elevers gennemsnitlige karakter. Figur 10 viser, at jo højere social profilscore skolen har, dvs. jo mere socialt udsat elevgrundlag, jo stærkere er sammenhængen mellem skoletype og elevernes karaktergennemsnit. Ligesom i Figur 7 er dette vist ved den fuldt optrukne linje, der stiger i takt med at den gennemsnitlige sociale baggrund for eleverne på skolerne bliver svagere. Der er ingen signifikant sammenhæng mellem skoletype og karaktergennemsnit for skoler med en social profilscore på 5,1 eller lavere (de mest ressourcestærke skoler). Ved en social profilscore på 6 ligger den marginale effekt af at gå i privatskole på omtrent 0,4 karakterpoint. Dvs. her scorer privatskolen i gennemsnit 0,4 karakterpoint højere end eleverne på en sammenligning folkeskole, når der korrigeres for faktorer på elev-, skole- og kommuneniveau.

Figur 10. Estimeret forskel på karaktergennemsnit for privatskoler og folkeskoler afhængigt af skolens gennemsnitlige sociale profilscore (privatskoler minus folkeskoler)

Note: Figuren viser den estimerede effekt at privatskoler for elevernes præstationer (sammenlignet med folkeskoler) afhængigt af elevernes sociale baggrund. Den fulde linje viser estimatet; de stiplede linjer viser den statistiske usikkerhed.

Dette afsnit har bekræftet, at resultaterne på elevniveau i det forrige afsnit også er gældende på skoleniveau. Det vil sige, at privatskoler med et relativt svagt elevgrundlag er bedre til at løfte disse elever til en højere karakter, end folkeskoler, der har et tilsvarende svagt elevgrundlag.

4.3 MØNSTERBRYDERE

Mønsterbrydere forstås i denne undersøgelse som elever, som enten præsterer *meget bedre* eller *meget dårligere*, end man ville forvente på baggrund af deres socioøkonomiske baggrund. Elever kan således være mønsterbrydere i både positiv og negativ forstand og forekommer på alle niveauer af socioøkonomisk status. I dette afsnit ses nærmere på andelen af mønsterbrydere i henholdsvis privatskoler og folkeskoler.

I første omgang er det undersøgt, om der er relativt flest mønsterbrydere i folkeskoler eller privatskoler på tre forskellige niveauer af socioøkonomisk status. Mere præcist undersøges, om det er elever i den ene eller anden skoletype, som er særligt tilbøjelige til at være mønsterbrydere i den ene eller den anden retning. Først er der, for hver elev, estimeret en forventet gennemsnitlig eksamenskarakter ud fra karakteristika ved eleven, den skole eleven går på og kommunen, som eleven bor i. Om eleven har gået på privatskole eller folkeskole er udeladt af estimatet, da vi netop ønsker at undersøge betydning af skoletype. Dernæst er de forventede resultater sammenholdt med de faktiske eksamensresultater og ud fra dette er der dannet et relativt præstationsmål:

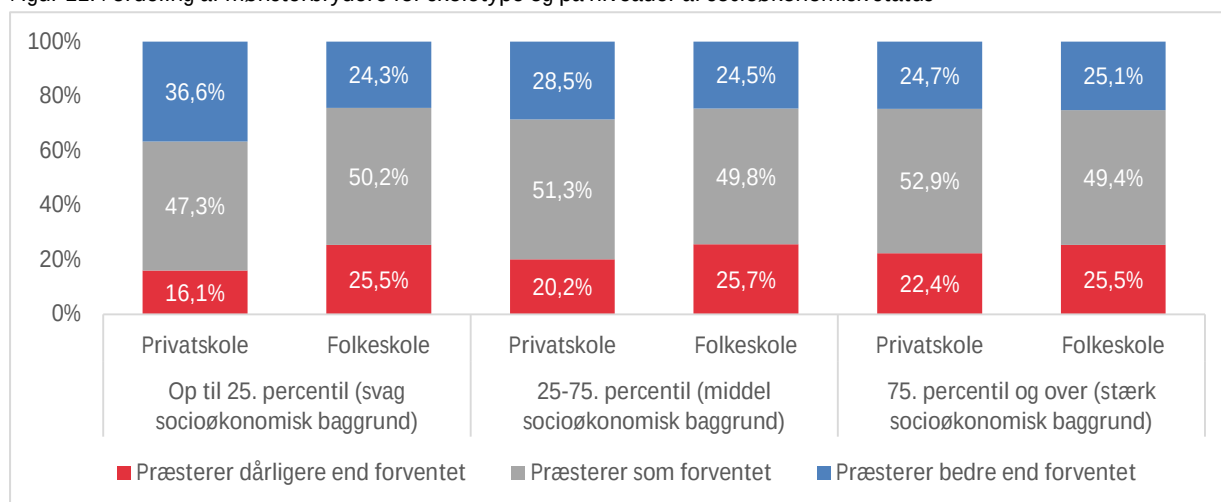
$$\text{Præstationsmål} = \text{Elevens realiserede karakterer} - \text{Elevens forventede karakterer}$$

Positive værdier på dette mål angiver, at eleven har klaret sig bedre end forventet ud fra dennes socioøkonomiske baggrund, og vice versa med negative værdier. Efterfølgende er det analyseret, om der er systematik i forhold til, at særlige grupper af elever klarer sig bedre eller dårligere end forventet på henholdsvis privatskoler og folkeskoler. I figur 11 er opgjort, hvordan eleverne klarer sig i hver skoletype i forhold til det relative præstationsmål opdelt i tre hovedgrupper: 0.-25. percentil på social profilscore (de mest ressourcestærke), 25.-75. percentil (middel socioøkonomisk baggrund) samt 75.-100. percentil (de mindst ressourcestærke). Præstationsmålet er ligeledes delt i tre grupper: 75.-100. percentil (præsterer bedre forventet), 25.-75. percentil (præsterer som forventet) samt 0.-25. percentil (præsterer dårligere end forventet). Fordelingen er vist for begge skoletyper og for de tre grupper af social profilscore. Dette giver mulighed for at undersøge, i hvor høj grad eleverne præsterer som forventet afhængig af, hvad elevens sociale profilscore er, og om eleven går i folkeskole eller privatskole.

Figur 11 viser andelen af positive og negative mønsterbrydere i både privatskoler og folkeskoler på forskellige niveauer af socioøkonomisk status. Resultaterne for privatskolerne viser, at hele 36,6 % af eleverne med svag socioøkonomisk baggrund præsterer bedre end forventet, mens kun 16,1 % præsterer markant under forventning. I mellemgruppen (25.-75. percentil på social profilscore) er samme resultater hhv. 28,5 % og 20,2 %. I den socioøkonomisk stærkeste elevgruppe scorer 24,7 % af eleverne på privatskoler markant over forventning, mens 22,4% scorer dårligere end forventet. Her præsterer flertallet af privatskolernes elever (52,9 %) som forventet.

Sammenlignes privatskolerne og folkeskolerne i Figur 11 ses det, at for gruppen med svag socioøkonomisk baggrund er der i privatskolerne en større andel af elever, der er positive mønsterbrydere (præsterer bedre end forventet), og en lavere andel, der er negative mønsterbrydere (præsterer dårligere end forventet), end i folkeskolen. Når de to skoletyper sammenlignes for gruppen med en stærk socioøkonomisk baggrund, er der til gengæld kun meget lille forskel på andelen af mønsterbrydere i folkeskolerne og i privatskolerne. Dette støtter altså billedet fra tidligere om, at privatskolerne særligt er gode til at løfte elever med en svag socioøkonomisk baggrund, mens der kun er meget lille forskel mellem privatskoler og folkeskoler, når der ses på elever med en stærk socioøkonomisk baggrund.

Figur 11. Fordeling af mønsterbrydere for skoletype og på niveauer af socioøkonomisk status

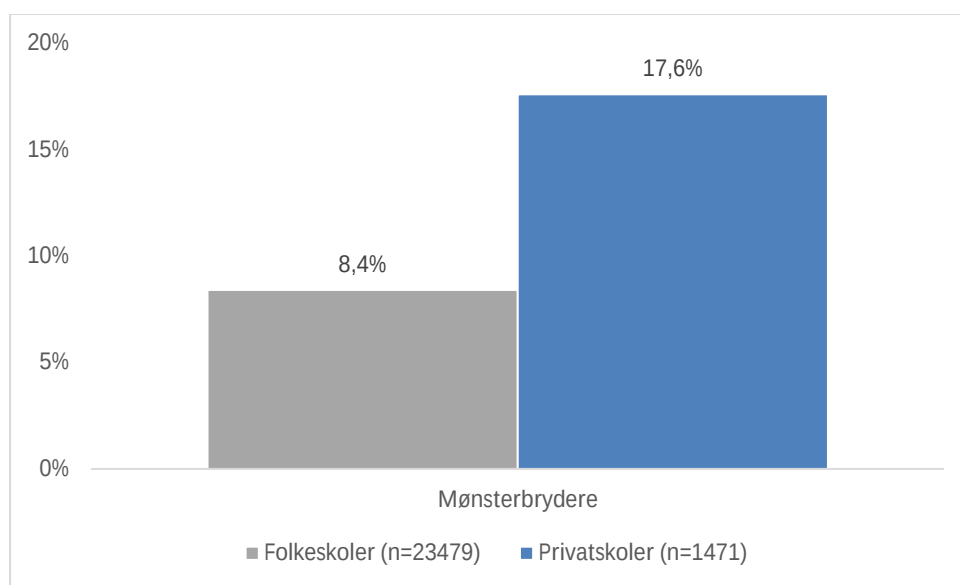

N: privatskoler: 6.143; folkeskoler: 45.298.

Hernæst kan der zoomes mere ind på, hvad der karakteriserer den gruppe af elever, der trods en svag socioøkonomisk status opnår gode faglige resultater. Disse mønsterbrydere er her defineret som elever på tværs af alle skoletyper, som tilhører de 25 pct. mest udsatte af eleverne i forhold til sociale profiler (elever i den 0.-25. percentil), som samtidig scorer blandt de bedste 25 pct. på sin årgang i forhold til gennemsnitlige eksamenskarakter. Blandt i alt 24.950 elever på både årgang 2009 og 2014, som befinder sig i den nederste kvartil af socioøkonomisk status, scorer 2.232 elever (ca. 9 pct.) af disse i den øverste kvartil med hensyn til faglige resultater. Der ses på begge årgange, for at styrke datagrundlaget, da der ellers er tale om forholdsvis små grupper af elever.

Figur 12 viser andelen af mønsterbrydere blandt elever med lav socioøkonomisk status for begge skoletyper. Figuren viser, at 17,6 pct. af eleverne med størst socialt udsathed på privatskolerne kan karakteriseres som mønsterbrydere. Denne andel er dobbelt så stor som den tilsvarende andel for folkeskolerne. Tendensen understøtter igen billedet af, at elever med den mindst ressourcestærke baggrund generelt præsterer bedre på privatskolerne.

Figur 12. Andel positive mønsterbrydere blandt elever med svag socioøkonomisk status

Opsummerende har dette afsnit vist, at der blandt privatskoleelever med svag socioøkonomisk baggrund er relativt flere mønsterbrydere end blandt folkeskoleelever med svag socioøkonomisk baggrund. Dette bekræfter således den tidligere konklusion om, at privatskolerne særligt er gode til at løfte elever med en svag socioøkonomisk baggrund, mens der kun er meget lille forskel mellem privatskoler og folkeskoler, når der ses på elever med en stærk socioøkonomisk baggrund.

4.4 KARAKTERISTIKA VED POSITIVE MØNSTERBRYDERE MED EN SVAG SOCIAL BAGGRUND I PRIVAT- OG FOLKESKOLER

Hernæst er det interessant at kigge på, om mønsterbrydere med en svag social baggrund på privat- og folkeskolerne deler særlige karakteristika, når man sammenligner denne gruppe med den resterende andel af elever med svag socioøkonomisk baggrund, som ikke opnår tilsvarende gode faglige resultater.

Først sammenlignes, hvordan mønsterbrydere i folkeskoler og privatskolerne præsterer fagligt, og om der generelt er områder, hvor mønsterbryderne klarer sig særligt meget bedre sammenlignet med den resterende gruppe af elever med svag socioøkonomisk baggrund.

Tabel 9 viser karaktergennemsnit i forskellige fagdiscipliner for mønsterbrydere. Tabellen viser desuden de samme fagkarakterer for den resterende gruppe af elever med svag socioøkonomisk baggrund samt differencen mellem præstationerne for privatskolernes mønsterbrydere og denne gruppe.

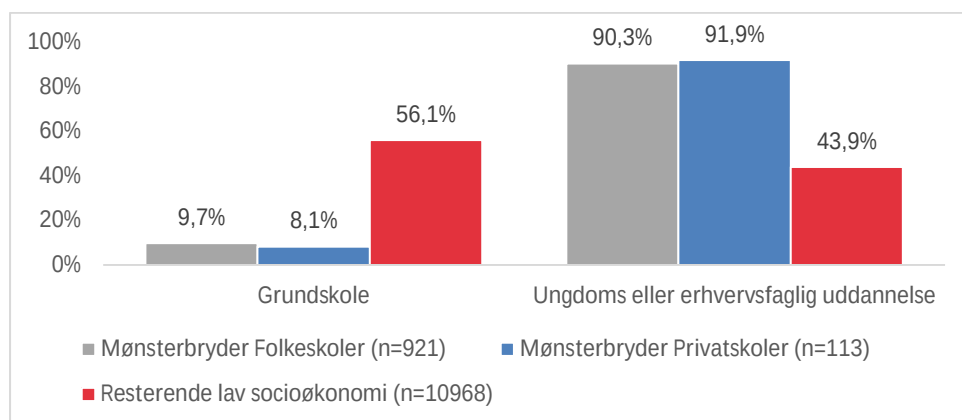
Det er værd at bemærke, at forskellene mellem mønsterbrydere i henholdsvis folkeskoler og privatskoler generelt er små. Mønsterbryderne ser altså ud til at få omtrent de samme karakterer, uanset om de er mønsterbrydere i folkeskole eller i privatskole. Da mønsterbryderne er defineret ud fra deres faglige præstationer, er det ikke overraskende, at de får højere karakterer end den resterende gruppe med svag socioøkonomisk baggrund. Til gengæld er det interessant, at forskellene mellem mønsterbrydere og andre elever med svag socioøkonomisk baggrund er mest udtalte i de matematiske og naturvidenskabelige fag. Differencen i gennemsnitlige fagkarakterer er således hele 5,6, 5,4 og 5,1 for eksamensresultater i henholdsvis fysik/kemi praktisk, matematik færdigheder og matematik problemløsning. Forskellene er mindst, om end stadig udtalte, i prøverne dansk læsning og dansk skriftlig.

Tabel 9. Gennemsnitlig fagkarakter blandt elever med svag socioøkonomisk baggrund

	Mønsterbryder Folkeskoler (n=1970)	Mønsterbryder Privatskoler (n=259)	Resterende lav socioøkonomi (n=22704)	Difference (privatskoler-lav socioøkonomi)
Karaktergennemsnit	9,5	9,6	4,6	5,0
Dansk læsning	8,3	8,5	4,1	4,4
Dansk mundtlig	10,4	10,3	5,5	4,8
Dansk retstavning	8,8	9,1	4,1	5,1
Dansk skriftlig	8,9	8,6	4,4	4,2
Engelsk skriftlig	10,4	10,3	5,3	5,0
Fysik/kemi praktisk	9,6	9,7	4,1	5,6
Matematik problemløsning	9,5	9,7	4,4	5,4
Matematik færdigheder	10,0	10,3	5,1	5,1

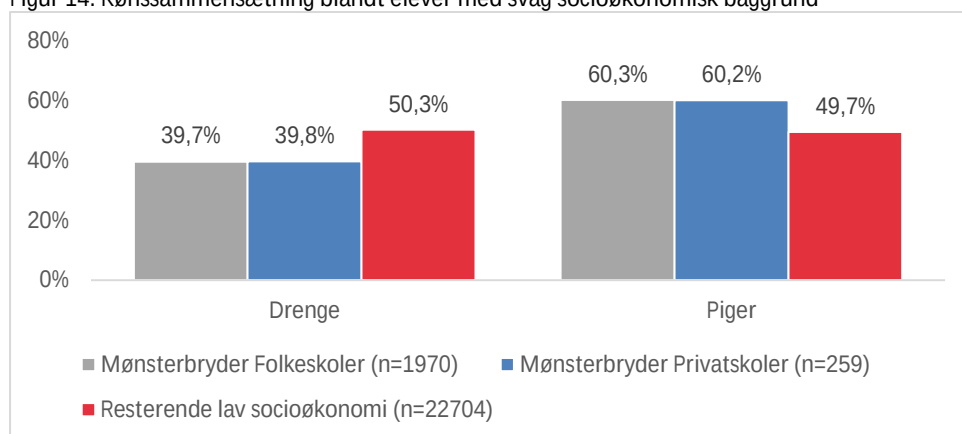
Mønsterbrydere i privatskolerne og i folkeskolerne præsterer ligeledes nogenlunde ens, når der ses på, i hvilket omfang eleverne kommer videre i uddannelsessystemet. I Figur 13 nedenfor vises andelen af elever fra årgang 2009, som har gennemført enten en gymnasial- eller erhvervsfaglig uddannelse, opdelt på mønsterbrydere samt den øvrige andel af elever med lav socioøkonomisk status. Overordnet viser figuren, at cirka 9 ud af 10 mønsterbrydere – for såvel privatskoleelever og folkeskoleelever, har gennemført en ungdomsuddannelse. Tallet er blot 43,9 pct. for andre elever med en lignende socioøkonomisk baggrund. Mønsterbrydere i både privat- og folkeskoler har med andre ord mere end dobbelt så stor sandsynlighed for at have gennemført en ungdomsuddannelse fire år efter, at de forlod 9. klasse, end andre elever med svag socioøkonomisk baggrund.

Figur 13. Andel med gymnasial- eller erhvervsfaglig uddannelse blandt elever med svag socioøkonomisk baggrund, årgang 2009

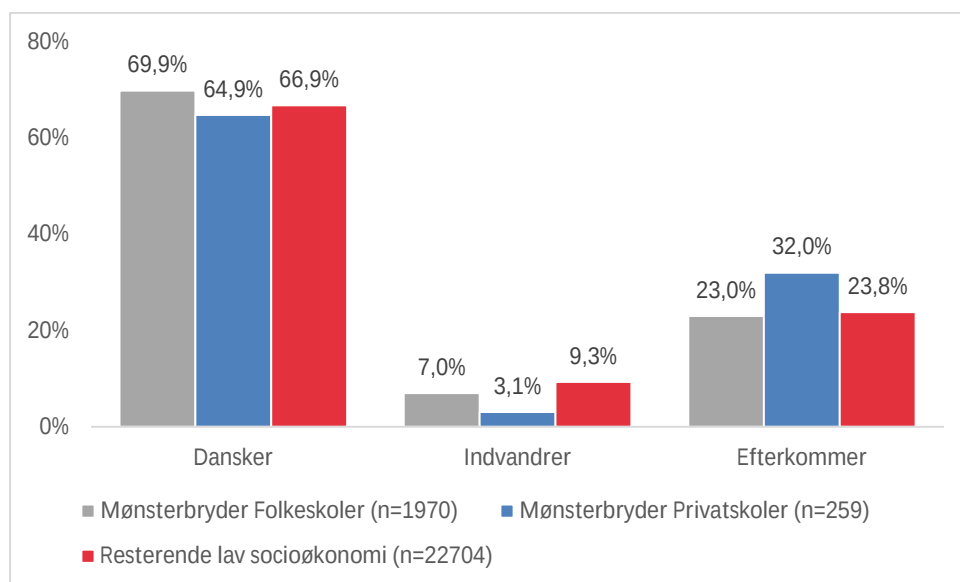
Hernæst ses nærmere på mønsterbrydernes karakteristika. Først ses der på mønsterbrydernes køn. Som det fremgår af Figur 14, er der blandt mønsterbryderne en tydelig overvægt af piger. Mens fordelingen af drenge og piger er cirka ligeligt fordelt for den resterende andel af elever med svag socioøkonomisk baggrund, er cirka 60 pct. af mønsterbryderne piger. Tendensen her er ens for mønsterbrydere i henholdsvis privatskoler og folkeskoler.

Figur 14. Kønssammensætning blandt elever med svag socioøkonomisk baggrund

Mønsterbrydernes etniske baggrund er vist i Figur 15. Der er generelt stor overensstemmelse mellem andelen af mønsterbrydere og den resterende gruppe af elever med svag socioøkonomisk baggrund. Der er med andre ord ingen klar tendens til, at indvandrere og efterkommere er hverken over- eller underrepræsenterede blandt mønsterbryderne samlet set. Dog er der forskel på den etniske sammensætning af mønsterbryderne i privatskoler og folkeskoler. Mønsterbryderne på privatskolerne er i højere grad efterkommere af indvandrere end de øvrige elever med svag socioøkonomisk baggrund. Privatskolerne er altså bedre til at løfte efterkommere end de andre etniske grupper, men som det blev fundet ovenfor, er privatskolerne generelt bedre end folkeskolerne til at skabe positive mønsterbrydere. Privatskolerne løfter altså alle etniske grupper, men de er særligt gode til at gøre efterkommere af indvandrere, som har svag socioøkonomisk baggrund, til positive mønsterbrydere.

Figur 15. Etnicitet blandt elever med svag socioøkonomisk baggrund

Samlet set har dette afsnit vist, at mønsterbrydere i henholdsvis folkeskoler og privatskoler generelt deler en række karakteristika. Eksempelvis gælder det for mønsterbrydere fra både privatskoler og folkeskoler, at de især opnår højere karakterer end andre elever med svag socioøkonomisk baggrund i de matematiske og naturvidenskabelige fag; at de har mere end dobbelt så stor sandsynlighed for at have gennemført en ungdomsuddannelse fire år efter, at de forlod 9. klasse, end andre elever med svag socioøkonomisk baggrund; og at cirka 60 pct. af mønsterbryderne er piger. Indvandrere og efterkommere er hverken over- eller underrepræsenterede blandt mønsterbryderne samlet set.

5. SAMMENLIGNING AF PRIVAT- OG FOLKESKOLERNES ELEVGRUNDLAG

I dette kapitel ses der kort på elevgrundlaget i privat- og folkeskolerne. Som nævnt ovenfor er privatskoler i denne rapport defineret ud fra Privatskoleforeningens liste med institutionsnumre for foreningens skoler. Betegnelsen "Privatskoler" anvendes derfor udelukkende om skoler, der er medlem af Danmarks Privatskoleforening. Sammenligningerne tager udgangspunkt i elevernes sociale profilscore, som er et mål for elevernes sociale baggrund (for en beskrivelse af, hvordan målet er konstrueret se afsnit 1.1). Afsnittet vil derfor beskæftige sig med sammenligninger af de to skoletyper ud fra et samlet mål for elevgrundlaget.

5.1 ELEVERNES SOCIALE PROFIL I PRIVAT- OG FOLKESKOLER

Som beskrevet i afsnit 1.1 er elevernes sociale profilscore beregnet ud fra syv indikatorer, der alle vedrører forældrenes baggrund og socioøkonomiske status. Den sociale profilscore er skaleret fra 0 til 10, hvor 0 indikerer den elev på årgangen, der forventes at have den stærkeste sociale baggrund, og 10 indikerer den elev, der forventes at have den svageste sociale baggrund. Tabel 10 viser gennemsnit, median og 10. og 90. percentil for de elever, der tog 9. klasse i 2014, opdelt på, om de tog den fra en folkeskole eller fra en privatskole. Gruppen af privatskoleelever er yderligere delt op i, om eleverne har gået på privatskole i 3 år eller mindre (og dermed kun i udskoling), eller om de har gået på privatskole i mere end 3 år. Ses der først på de to grupper af privatskoleelever, er der generelt ikke specielt stor forskel på privatskoleelevernes samlede sociale profilscore afhængigt af, hvor længe de har gået på privatskole. Der er dog en svag tendens til, at elever, der har gået på privatskole i mere end 3 år har en lidt stærkere baggrund end elever, der har gået i privatskole i tre år eller mindre.

Tabel 10. Fordeling af elever efter social profil, 2014

Social profilscore	Folkeskoler	Privatskole 1-3 år	Privatskole over 3 år
Gennemsnit	6,30	5,80	5,71
Median	6,41	5,92	5,74
10. percentil (mere ressourcestærk)	4,69	4,29	4,18
90. percentil (mere udsat)	7,72	7,05	7,03

N: privatskole: 6.401; folkeskoler: 44.857

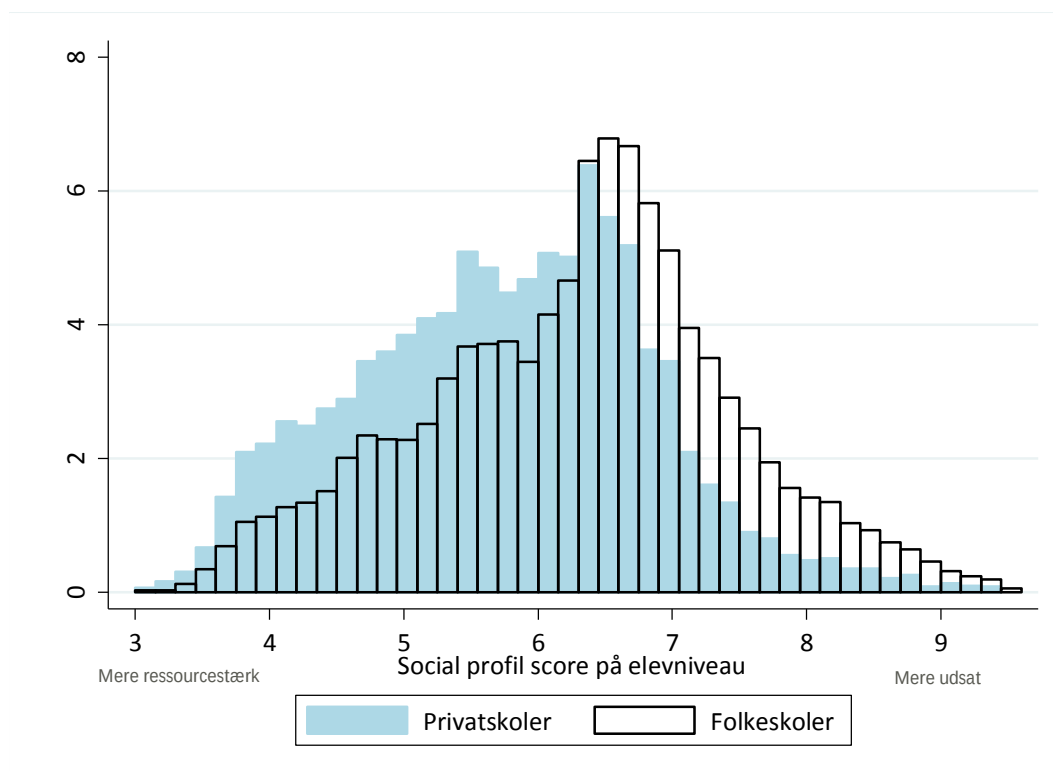
Forskellen mellem de to grupper af privatskoleelever er noget mindre end forskellen mellem alle privatskoleelever og elever, der tager 9. klasse fra folkeskolen. Sammenlignes elever fra folkeskolen med elever fra privatskoler er den gennemsnitlige sociale profilscore 0,55 point lavere for privatskolerne end den er for folkeskolerne. Dette betyder, at privatskoleelevernes sociale baggrund

i gennemsnit er stærkere, end den er hos folkeskoleeleverne. Også når der ses på medianen, har privatskolerne et lidt stærkere elevgrundlag end folkeskolerne.

Det er dog værd at fremhæve, at forskellen mellem to privatskoleelever ofte er lige så stor som forskellen mellem en privatskoleelev og en folkeskoleelev. Eksempelvis er forskellen mellem den 10. og den 90. percentil i privatskolerne omtrent 2,8 point, mens forskellen mellem en "gennemsnitselev" i henholdsvis privatskole og folkeskole som nævnt er på 0,55 point.

Figuren nedenfor viser, hvor stor en procentandel af eleverne i henholdsvis privat- og folkeskoler (y-aksen), der har en given social profilscore (x-aksen). Som beskrevet går den sociale profilscore fra 0 til 10, hvor et højere tal indikerer en svagere sociale baggrund. Figuren viser, at privatskoleeleverne generelt har en lavere social profilscore, dvs. har en stærkere socioøkonomisk baggrund. Dette kan ses ved, at søjlerne for privatskoler er højere i enden med lav social profilscore, end den er for folkeskolerne. Det fremgår dog også tydeligt, at variationen inden for både gruppen af privat- og folkeskoleeleverne er stor. Både i folkeskoler og i privatskoler er der elever med relativt stærk baggrund og elever med relativt svag baggrund. Dette ses ved, at der er et markant overlap mellem de hvide søjler, der viser folkeskoleeleverne, og de blå søjler, der viser privatskoleeleverne.

Figur 16. Elevernes social profilscore opdelt på privat- og folkeskoler for elever, der forlod 9. klasse i 2014

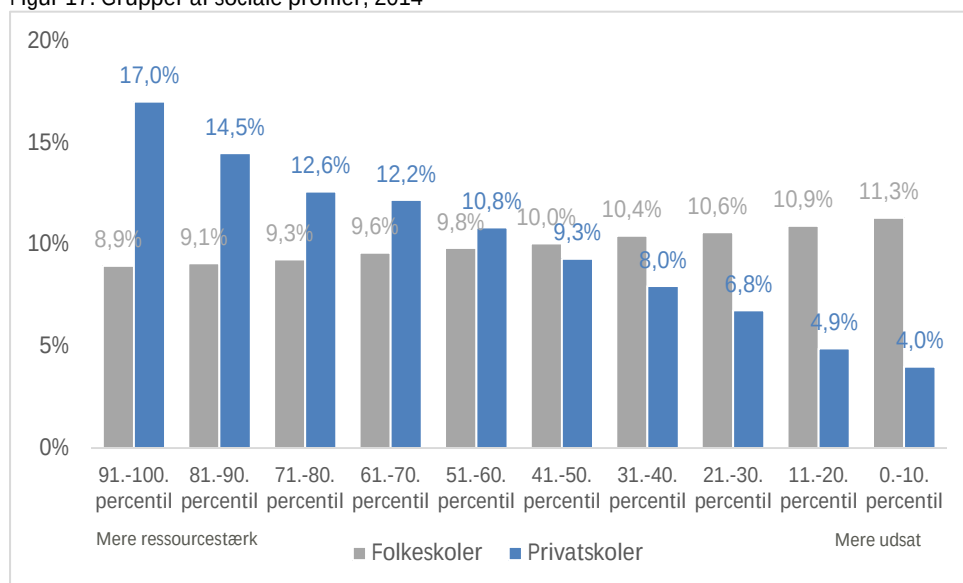

Note: Procentdelene i figuren henviser til, hvor stor en procentdel af eleverne i henholdsvis privat- og folkeskoler, der har en given social profilscore. Procentdelene summerer således til 100% for hver skoletype.

I forlængelse af resultaterne i Figur 16 kan det undersøges, hvor stor en andel af elever i henholdsvis privatskoler og folkeskoler, som befinder sig i hver gruppe, når den samlede gruppe af elever inddeles i ti lige store grupper. Dette er illustreret i Figur 17. Hver af de 10 grupper udgør 10 pct. af elevgrundlaget, og andele over 10 pct. markerer derfor, at en gruppe er overrepræsenteret i den pågældende skoletype, mens andele under 10 pct. indikerer, at gruppen er underrepræsenteret. Dette er også forklaringen på, at fordelingen for elever i folkeskolerne er relativt jævn ud over de ti grupper. Da elever i folkeskolerne udgør en stor andel af alle elever, vil de i høj grad være bestemmende for, hvor decilerne fastsættes, og dermed, vil inddelingerne i ti grupper, med hver 10% af alle elever, i høj grad komme til at følge inddelingen af elever i folkeskolerne.

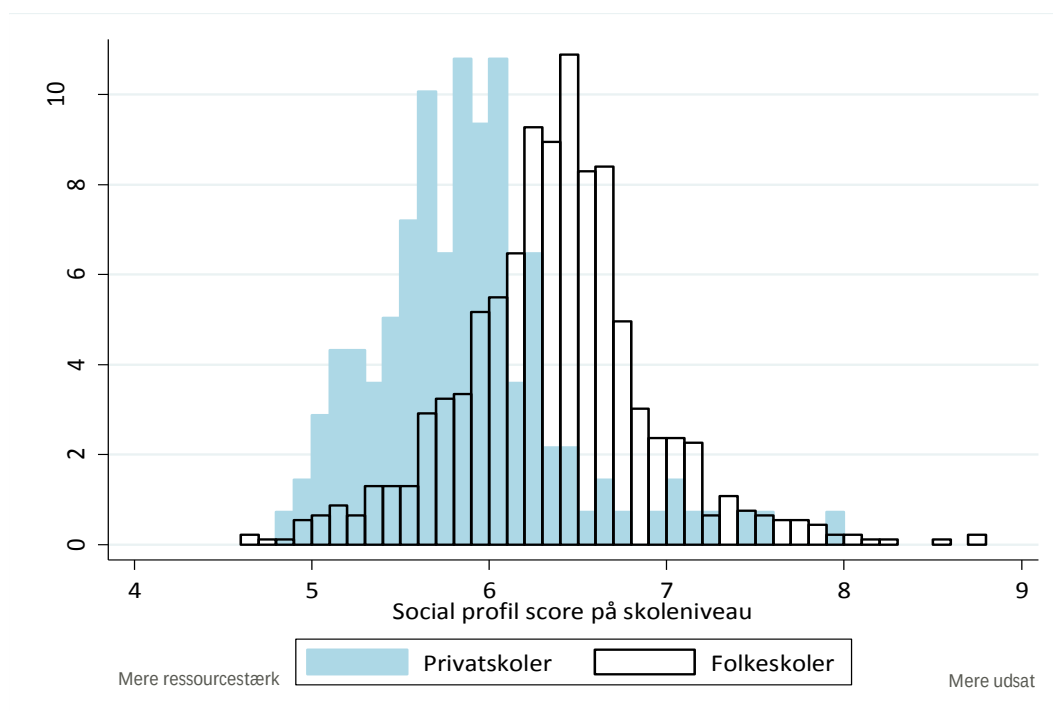
Overordnet viser gruppernes fordelinger, at privatskolerne i større omfang end folkeskolen har elever med høj social profil, hvilket betyder, at de i højere grad end folkeskolerne har elever med en relativt stærk social baggrund. Eksempelvis tilhører 17,0 pct. af eleverne i privatskolerne de højeste 10 pct. i forhold til social profilscore, mens det kun gør sig gældende for 8,9 pct. af eleverne i folkeskolen. I den anden ende af skalaen ses det, at 4 pct. af privatskoleeleverne ligger i gruppen af de 10 pct. mest udsatte elever, mens 11,3 pct. af eleverne i folkeskolen tilhører denne gruppe.

Figur 17. Grupper af sociale profiler, 2014

Endelig kan det være interessant at se på elevernes sociale profil på skoleniveau. I Figur 18 er der beregnet en social profil score for hver enkelt folkeskole og privatskole ud fra den gennemsnitlige sociale profil score blandt eleverne, der har taget 9. klasse fra skolen. Der er altså tale om et gennemsnit af alle skolens elevers sociale profil score. Dette er illustreret i figuren nedenfor, som viser fordelingerne af privat- og folkeskolernes sociale profil score. Igen viser y-aksen, hvor stor en andel af skolerne, inden for den pågældende skoletype, der har en given social profil score. Ligesom da der blev set på de enkelte elever er der også en tendens til, at privatskoler har et relativt stærkere elevgrundlag end folkeskoler. Men også her findes, at der er betydelig variation inden for både gruppen af folkeskoler og gruppen af privatskoler, når det kommer til skolernes sociale profiler. Også når der ses på skoleniveau, er der både privatskoler og folkeskoler med henholdsvis et relativt stærkt og et relativt svagt elevgrundlag.

Figur 18. Skolernes social profil score opdelt på privat- og folkeskoler for elever, der forlod 9. klasse i 2014

Note: Procentdelene i figuren henviser til, hvor stor en procentdel af henholdsvis privat- og folkeskolerne, der har en given social profil score. Procentdelene summerer således til 100% for hver skoletype.

Resultaterne i dette afsnit har vist, at privatskoleelevernes sociale baggrund i gennemsnit er stærkere, end den er hos folkeskoleeleverne, men at der både på elev- og skoleniveau er betydelig variation inden for både gruppen af folkeskoler og gruppen af privatskoler. Det betyder, at selvom privatskoleeleverne i gennemsnit har en stærkere social baggrund, findes der både privatskoler og folkeskoler med henholdsvis et relativt stærkt og et relativt svagt elevgrundlag, og på stort set alle skoler – uanset skoletype – findes elever fra både ressourcestærke og ressource svage hjem.

6. DATAGRUNDLAG OG METODE

I undersøgelsen afgrænses målgruppen til elever på almenområdet i grundskolen. Dermed er elever i specialklasser og -skoler *ikke* inkluderet i undersøgelsens sammenligninger. Dette hænger sammen med, at privatskoler ikke må oprette specialklasser. Privatskoler defineres ud fra Privatskoleforeningens liste med institutionsnumre for foreningens skoler. Der indgår kun elever, der i enten 2009 eller 2014 gik ud af 9. klasse fra en folkeskole eller privatskole. Netop disse to årgange er valgt fordi:

1. 2014-årgangen er den seneste årgang, hvor vi via forskeradgangen kan få eksamenskarakterer, mv.
2. 2009-årgangen er den seneste årgang, hvor vi kan undersøge, hvor stor en andel, der har gennemført en ungdomsuddannelse fire år efter de forlod 9. klasse.

Inddragelsen af to årgange kan videre give viden om udviklingen over tid samt bidrage til at sikre en større robusthed omkring de samlede resultater.

Alle de anvendte data på nær karakteristik af, hvilke skoler, der indgår som privatskoler, samt informationer om kommunerne (som er fra de kommunale nøgletal) stammer fra Danmarks Statistik og tilgås via forskerordningen. Specifikt anvendes følgende datakilder fra Danmarks Statistiks:

- INST2013 (oplysninger om nuværende og nedlagte skoler)
- UDFK (elevernes karakterer i grundskolen)
- UDDA2014 og 2009 (elevers og forældres uddannelsesniveau)
- RAS2013 og 2008 (beskæftigelsesoplysninger for elever og forældre)
- INDH2013 og 2008 (elever og forældres indkomst)
- BUA og BUFO (anbringelser af børn og unge og forebyggende foranstaltninger til børn og unge)
- BEF2014 og 2009 (elever og forældres personlige karakteristika)

6.1 METODE

Analysens kerne består af en række statistiske modeller. Mere præcist er der estimeret multilevel regressionsmodeller. Pga. en hierarkisk struktur i data – dvs. at eleverne tilhører forskellige skoler, som ligger i forskellige kommuner – er det nødvendigt at bruge denne analysemetode. Normale (lineære) regressionsmodeller bygger på en hovedantagelse om, at statistiske observationer (her skoleelever) kan observeres uafhængigt af hinanden og dermed ikke påvirker hinanden eller er påvirket af nogle fælles bagvedliggende faktorer. Denne antagelse er som udgangspunkt ikke overholdt her, fordi eleverne i én skole typisk vil have mere til fælles med hinanden end med elever på andre skoler.

De anvendte multilevel regressionsmodeller er designet til at tage højde for denne form for afhængighed i datastrukturen. Mere præcist sikrer disse modeller, at der estimeres en korrekt statistisk usikkerhed på modellens forskellige regressionskoefficienter. Det betyder m.a.o., at man kommer til at indlægge det korrekte niveau for statistisk usikkerhed, når man f.eks. estimerer forskellene i karakterer for elever i hhv. folkeskolerne og privatskolerne.

I analyserne er der benyttet en to-niveaus multilevelmodel, da der kan observeres en vis korrelation mellem eleverne inden for samme skole. Analyserne viser således, at omtrent 9 procent af al variation i karaktergennemsnit ved afgangsprøvene i 2014 kan forklares af forhold, der alene kan henvises til den pågældende skole, eleverne går på.

Tabel 11. Væsentlige metodiske begreber

Begreb	Forklaring
Korrigeret for elevens baggrund	Når der i denne rapport står, at resultaterne er korrigeret for elevens baggrund, betyder det, at der er lavet en statistisk korrektion af resultaterne, der tager højde for elevernes social profilscore, køn, alder ved afgangsprøven, om de har modtaget forebyggende foranstaltninger, om de har været anbragt uden for hjemmet og forældrenes civilstatus.
Korrigeret for skolens baggrund	Når der i denne rapport står, at resultaterne er korrigeret for skolens baggrund, betyder det, at resultaterne er kontrolleret for skolens social profilscore og skolens størrelse. Da vi kun ser på elever, der er gået ud af folkeskolens 9. klasse, er resultaterne kun opgjort for årgangen.
Korrigeret for kommunespecifikke faktorer	Når der i denne rapport står, at resultaterne er korrigeret for kommunens baggrund, betyder det, at der er lavet en statistisk korrektion af resultaterne, der tager højde for antal indbyggere i kommunen, urbaniseringsgraden, andel enlige forsørgere, beskatningsgrundlaget, andel privatskoleelever og bruttoudgifter til undervisning. Tallene er opgjort for 2014.
Multilevel model	Undersøgelsen indeholder såkaldte multilevel-regressionsmodeller. Det betyder, at de statistiske resultater tager højde for, at elever fra samme skole/årgang minder mere om hinanden end elever fra forskellige skoler/årgange.
Forudsagte sandsynligheder	Til multilevel-modellerne, der forklarer elevernes gennemførelse af ungdomsuddannelser, anvendes en logistisk model. Resultaterne her er udtrykt via de forudsagte sandsynligheder, dvs. modellens bud på sandsynligheden for at have gennemført en ungdomsuddannelse korrigeret for elev-, skole- og kommunespecifikke faktorer.
Interaktionseffekt	Interaktionseffekt er et statistisk begreb, der betyder, at en sammenhæng mellem to ting kan være forskellig afhængig af et tredje forhold. Eksempelvis findes der nedenfor en interaktionseffekt mellem skoletype og social profilscore på elevernes faglige resultater. Det findes, at det har en betydning for elevens faglige resultater om eleven går i en privatskole eller en folkeskole. Tilstedeværelsen af en interaktionseffekt viser dog, at

betydningen af, at eleven går i en privatskole er forskellig afhængig af elevens sociale profilscore. Betydningen af at gå i en privatskole for elevens faglige præstationer er størst for elever med en svag social baggrund, mens betydningen af at gå i en privatskole er lille for elever med en stærk social baggrund. Betydningen af at gå i en privatskole for elevens faglige præstationer er altså forskellig afhængig af elevens sociale profilscore.

6.2 VARIABLE I REGRESSIONSMODELLERNE

Tabellerne nedenfor giver et overblik over de anvendte variabler i multilevel regressionsmodellerne:

Tabel 12. Variable på elevniveau

Skoletype	0 = Folkeskole 1 = Privatskole
Skoletype (alternative)	0 = Folkeskole 1 = Privatskole i 3 år eller mindre 2 = Privatskole i over 3 år
Socioøkonomisk elevniveau	Standardiseret skala (gns. = 0, std.af. = 1)
Køn	0 = Dreng 1 = Pige
Alder	1 = 13 år eller yngre 2 = 14 år 3 = 15 år 4 = 16 år 5 = 17 år eller over
Anbringelse uden for hjemmet	0 = Ingen anbringelser 1 = Anbringelser uden for hjemmet
Forebyggende sociale foranstaltninger	0 = Ingen foranstaltninger 1 = Forebyggende sociale foranstaltninger
Forældrenes civilstatus	1 = Bor med begge forældre 2 = Bor hos mor, der er i nyt par 3 = Bor hos enlig mor 4 = Bor hos far, der er i nyt par 5 = Bor hos enlig far 6 = Bor ikke hos forældrene

Tabel 13. Variable på skoleniveau

Socioøkonomisk status skoleniveau	Standardiseret skala (gns. = 0, std.af. = 1)
Skolestørrelse	Standardiseret skala (gns. = 0, std.af. = 1)

Tabel 14. Variable på kommuneniveau

Indbyggertal	Standardiseret skala (gns. = 0, std.af. = 1) – logaritmetransformeret
Urbaniseringsgrad	Standardiseret skala (gns. = 0, std.af. = 1)
Andel børn af enlige forsørgere	Standardiseret skala (gns. = 0, std.af. = 1)
Beskatningsgrundlag per indbygger	Standardiseret skala (gns. = 0, std.af. = 1)
Andel privatskoleelever i kommunen	Standardiseret skala (gns. = 0, std.af. = 1)
Bruttoudgift til undervisningsudgifter per elev	Standardiseret skala (gns. = 0, std.af. = 1)

EPINION

OM OS

Vi er et af Skandinaviens største konsulent- og analysefirmaer med kontorer i Danmark, Grønland, Norge, Storbritannien, Sverige, Tyskland, Vietnam og Østrig.

Vi er en mangfoldig arbejdsplads med internationalt perspektiv og samarbejdspartnere i hele verden og beskæftiger mere end 150 fastansatte medarbejdere og 500 interviewere.

Vi leverer skræddersyede undersøgelser, der sikrer et solidt grundlag for optimale beslutninger. Vores mål er altid at præsentere analyseresultater og yde rådgivning af højeste kvalitet.

EPINION AARHUS
HACK KAMPMANN'S PLADS 1-3
8000 AARHUS C
T: +45 87 30 95 00
E: TV@EPINION.DK
W: WWW.EPINION.DK

EPINION KØBENHAVN
RYESGADE 3F
2200 KØBENHAVN N
T: +45 87 30 95 00
E: TYA@EPINION.DK
W: WWW.EPINION.DK